

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14
Pe o lună . 2.40

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deal Ferec Nr. 90
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să inapo-
lază.

Incidentul Goga-Vaida.

Domnule Director,

Alăturatul raport asupra conflictului dintre domnii Alex. Vaida și Oct. Goga, întrucât concluziile la care am ajuns au fost acceptate de părți, încheie definitiv incidentul la a cărui aplanare mi-a fost dat să contribui.

Dacă neîngrădit de toate chestiunile de formă și de procedură mă aflu într-o situație mai prielnică, decât un tribunal sau un juriu pentru descoperirea adevărului, faptul că părțile și-au pus iscălitura în josul concluziunilor mele le dă toată autoritatea lucrului judecat.

În urma acestora îmi permit a cere dela d. Voievod să dați ospitalitate lucrării mele împreună cu textul concluziunilor în întregime, fără modificări, iar în vederea scopului ce l'am urmărit și pe care îl cor aprecia toți Românii de inimă, și fără comentariu: lăsați vremii să mai potolească valurile sbuciumate ale cugetului românesc, răscolit de această tragică ciocnire.

Mulțumindu-vă cu anticipație vă rog d. director să primiți asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

8 Februarie 1912.

C. Stere.

Raport

asupra conflictului între domnii Alexandru Vaida-Voevod și Octavian Goga.

Prin comunicatul publicat în „Românul” și „Tribuna”, al cărui cuprins prealabil l'am supus domnilor Alexandru Vaida-Voevod și Octavian Goga și am primit dela domniile lor asigurarea categorică de adesiune, — am făcut cunoscut publicului românesc, că m'am crezut dator să propun mijlocirea mea amicală în conflictul ivit între acești doi bărbați de seamă ai neamului nostru.

Înainte de a expune rezultatele intervenției mele sunt silit să lămuresc toate împrejurările și condițiunile în cari am făcut acest demers, fiindcă numai astfel vor fi în același timp lămurite pe deplin atât caracterul însuși al intervenției mele, cât și valoarea reală a rezultatelor obținute prin ea.

Din nenorocire incidentul dintre domnii Vaida și Goga nu se prezintă ca un conflict pur personal. Acești doi oameni, din potrivă, au trăit ani îndelungați în cea mai strânsă intimitate și prietinie. Dacă ne-a fost dat să-i vedem față în față ca dușmani, aceasta nu se datorește decât raporturilor nenormale, izvorite din disensiunile politice, cari au dat naștere conflictului nenorocit dintre „Tribuna” și „Co-

mitetul național”. Astfel deși în momentul de față rolul meu se mărginește la încercarea de aplanare a unui conflict personal, totuși mi-se impune să încep prin precizarea atitudinii mele față de conflictul politic, fiindcă numai așa rolul meu adevărat, și însuși motivele intervenției mele vor putea fi puse în lumină.

Poporul român din Ardeal și Ungaria luptă în momentul de față înaintea de toate pentru apărarea și afirmarea a însuși ființei sale naționale. Condițiunile și împrejurările luptei politice în această situație nu pot fi confundate cu ale popoarelor a căror existență ca neam este în afară de discuție, fiindcă în cazul acesta toate cauzele de diferențiere, din punctul de vedere social sau de concepție filosofică, au o însemnătate cu desăvârșire secundară. Un gânditor atât de paradoxal cum este Bernard Shaw, — liber cugetător, socialist și revoluționar, — recunoaște această „necesitate blăstămată” pentru o țară care se află la un grad de cultură relativ atât de înalt cum este Irlanda (în prefața pentru oamenii politici la „John Bull's Other Island”). Și nu trebuie să scăpăm din vedere că acolo poporul irlandez a reușit cel puțin să se constituie într'un factor politic însemnat, adeseori decisiv, în politica statului britanic. Cu atât mai imperioasă este această necesitate pentru poporul românesc din Ungaria, care numai astfel poate ajunge un factor politic apreciabil atât față de organele de stat din Ungaria cât și în complexul întregului imperiu. Și socot nu se poate găsi un moment mai puțin potrivit decât cel de față pentru legitimarea or cărei acțiuni, ce ar putea slăbi prestigiul și eficacitatea luptei politice a organelor reprezentative ale poporului român din statul ungar.

Acest mod de a vedea (pe care de altfel am avut prilejul de a-l afirma, cu toată rezerva ce credeam că mi-se impune din diferite motive, și prin publicitate) exclude nădăjduesc ori ce bănuială că motivul intervenției mele, ar trebui căutat în dorința de a sprijini, direct sau indirect campania politică a Tribunei din Arad ori în năzuința de-a slăbi acțiunea partidului național.

Mai mult. În primul moment al intervenției mele eu nici n'am avut în vedere conflictul personal dintre domnii Vaida și Goga.

În adevăr chemat de domnul Goga la Budapesta, în împrejurările ce le voi arăta mai jos, m'am întâlnit acolo în ziua de 12 Ianuarie n. și cu d. Iuliu Maniu. În acel moment atât eu cât și domnii Maniu și Goga credeam, că incidentul Vaida-Goga, sub aspectul lui pur personal, este pe cale

de a se lămurii. Atunci ne-am înțeles de-a ne întâlni peste 10 zile la Brașov, nu în vederea acestui incident, care până la aceea dată, în credința noastră, urma să fie aplanat definitiv, ci spre a mijloci restabilirea vieții normale de partid și colaborarea cinstită a tuturor elementelor active ale românilor din Ardeal și Ungaria, în lupta națională.

În această credință am sosit eu în 22 Ianuarie a. c. la Brașov. Și acolo pe neașteptate aflu dela d. Vaida că, în cele 10 zile ce s'au strecurat după înțelegerea avută cu domnii Maniu și Goga, incidentul nu numai că nu s'a rezolvit, dar încă cu mult s'a complicat și s'a agravat și stă cu toată imensa lui greutate în calea scopului pentru care venisem la Brașov. În același timp, din expunerile însuși ale domnilor Vaida și Goga, întreaga această afacere apărea în cugetul meu sub o înfățișare cu deosebire tragică.

Față în față steteau doi oameni, din cari unul, Dr. Vaida nu era numai convins de temeinicia acuzațiilor sale, dar se credea dator, în interesul superior național și moral de-a le susține cu toată energia; iar pe de altă parte d. Goga, cu aceeași tărie se credea victimă unei strigătoare nedreptăți, și chiar a unor uneltiri grozave, întrucât se știa nevinovat de fapta ce i-se imputa.

Aveam eu dreptul ca om, ca român, ca prietin, să-mi spal mâinile în fața acestei tragedii? Nu aveam datoria de a încerca în măsura puterilor mele de a aduce lumină asupra acestei fatale coliziuni? Puteam, în sfârșit, rămânea indiferent față de urmările ei catastrofale, pe cari le întrevedeam cu groază?

Las răspunsul la aprecierea ori cărui om de inimă.

În această situație am crezut de datoria mea să pun dlor Vaida și Goga următoarele două întrebări:

1) Nu se cred dlor datori de-a face o ultimă sfortare de-a lămurii acest dureros conflict și a încerca, de se va putea, aplanarea lui?

2) Au încredere în sentimentele mele și în judecata mea obiectivă și nepărtinătoare?

Și pot asigura că numai răspunsul afirmativ la aceste întrebări legitima în conștiința mea intervențiunea ulterioară, — cu atât mai mult că însuși acest răspuns afirmativ îndepărta și umbra de îndoială înce privește fie sinceritatea, fie sentimentele adevărate de cari erau însuflețite ambele părți.

Astfel am ajuns, de comun acord, să redactăm comunicatul adresat în numele meu către presă, precum am stabilit și mo-

dul de procedare în ce privește publicarea actelor și mersul cercetărilor noastre.

Nu am luat dar asupra-mi sarcina de judecător, ci numai de mijlocitor prietinesc, de-ale cărui intențiuni nu se îndoiau nici d. Vaida, nici d. Goga. Nu aveam de dat o sentință care să fie obligatoare pentru ei, ci numai ei s'au legat, înainte de-a păși mai departe în acest conflict, de-a vedea dacă din cercetarea ce urma să facem împreună nu se va putea stabili vre-un fapt nou, în a cărui lumină, chiar pentru ei toată afacerea s'ar putea înfățișa sub un alt aspect, sau dacă o lumină nouă nu va putea răsări dintr-o analiză și precizare, făcută alături de un prietin nepărtinitor, a faptelor cunoscute.

Nu am altă autoritate, decât aceea pe care mi-o dă încrederea amândurora, și nu mi-am rezervat alt drept decât acela pe care mi l'ar putea da convingerea și conștiința fiecăruia din ei.

An studiat toate actele afacerii și am procedat și la un supliment de anchetă personală.

În cele ce urmează, pe temeiul acestei cercetări, voi căuta să lămuresc:

1) Cum se înfățișa toată chestiunea pentru d. Vaida în momentul când își formula acuzațiunea, și dacă i-se poate imputa vre-o nesocotință sau lipsă de sinceritate.

2) Cum se prezintă aceiași chestie în situația specială a dlui Goga atât în momentul când a aflat grava acuzație ce i-s'a adus, cât și în urmă, precum și dacă i-se poate găsi vre-o vină.

3) Analiza obiectivă a împrejurărilor ce vor fi rămas ne elucidate prin lămuririle de mai sus.

4) Concluziunile mele.

I.

Prin articolul publicat în „Românul” din 24 Decembrie 1911 (6 Ian. 1912), d. Alexandru Vaida-Voevod a formulat împotriva dlui Octavian Goga acuzațiunea precumcă acest din urmă, fiind membru în comitetul național, s'a prezentat, fără știrea comitetului la un bărbat politic maghiar, făcându-i anume declarațiuni relative la neînțelegerile ce ar fi existat în sânul comitetului național.

Cuprinsul acestor declarațiuni imputate dlui Goga, — cum rezultă atât din articolul citat, cât mai cu seamă din actele publicate în Nrul din 17 (30 Ianuarie) 1912 al „Românului”, în ce privește comunicațiunea făcută de către amintitul bărbat politic (d. Kristoffy) direct dlor Vaida și Maniu, — se mărginește la constatarea nemulțumirii „elementelor tinere” cu direcția partidului.

Întru cât în momentul de față analizez lucrurile din punctul de vedere al situațiunei, în care se afla d. Vaida în momentul când și-a lansat acuzațiunea, ni-se impun două întrebări:

1) Se poate oare contesta că astfel de comunicații din partea dlui Kristoffy către d. Vaida au avut loc, atât în ce privește faptul însuși, cât și în ce privește cuprinsul lor?

2) Se poate admite, că d. Vaida a fost ținut să creadă dlui Kristoffy?

La prima întrebare răspunde pe deplin mulțumitor însuși d. Kristoffy când de-

clară în fața dlui Goga (cum declarase înainte și dlui Bocu) că omul pe care Excelența Sa susține că l'ar fi luat drept un „Octavian Goga” autentic „a desaprobat că nu m'au (pe d. Kristoffy) candidat în cercul Bocsei.” Pe cine putea oare desaproba acest „Octavian Goga” pentru această faptă dacă nu direcția partidului și în special pe președintele clubului d. Mihali? Și în numele cui se făcea deseaprobarea și se propune reparația, în formă de altă candidatură ce nu putea doar fi un fapt personal al desaprobatorului? Putea, pentru d. Kristoffy fi o dovadă mai patentă de „nemulțumirea elementelor tinere”, cari firește, în gândul Excel. Sale doreau prea mult să fie reprezentate în parlament de Excelența Sa?

Mai mult. Declarația dlui Kristoffy acopere pe deplin, în treacăt fie zis, și mărturia dlui Milan Hodza (lăsând la o parte bineînțeles pentru un moment chestiunea de identitate), căci a spune despre omul care ți-ar fi oferit un cerc electoral, fixând și costul la 20.000 cor., numai că „mi-a făcut impresia că a voit să-și ofere serviciile” înseamnă a recurge la un eufemism care frizează ingratitudea!

Vădit, suntem numai în fața unor variante, perfect explicabile atât prin deosebirea de persoane, între cari au avut loc aceste convorbiri, prin împrejurările, în cari ele s'au produs, cât și prin punctul de vedere, din care privia lucrurile vorbitorul în aceste situațiuni deosebite.

Prin urmare, departe de a constata în această privință vre-o desmintire în declarațiunile semnate de d. Kristoffy, eu nu pot vedea în ele decât o confirmațiune, atât în ce privește faptul însuși cât și în ce privește cuprinsul comunicațiunii făcute de Excelența Sa către d. Vaida.

Ori ce argumentare este deci de prisos, fără să mai vorbesc de faptul, că la această comunicațiune a fost față și un martor, d. Iuliu Maniu, ceea ce pentru ori ce om cu mintea sănătoasă, înlătură posibilitatea ori cărei discuțiuni.

Dar au crezut domnii Vaida și Maniu spuselor dlui Kristoffy?

Mai curând poate ar trebui să punem întrebarea: dar au putut ei oare pune la îndoială veracitatea dlui Kristoffy? Erau ei îndreptățiți să presupună că d. Kristoffy se expune cu atâta ușurință unei desmintiri în cazul dacă domniile lor ar fi comunicat îndată dlui Goga această conversațiune? Pe lângă aceasta, convorbitorii dlui Kristoffy știau că pe atunci d. Goga înadavăr, prin acțiunea sa în sânul comitetului și mai ales prin criticile formulate chiar în fața domniilor lor și a altor persoane, obicinuia a lua atitudinea de opozant.

Un moment d. Goga ridică obiecțiunea că d. Vaida, cu care și după alegeri dsa păstrea încă relațiuni prietenești și chiar intime, atâta vreme nu i-a făcut nici o aluziune la conversațiunea avută cu d. Kristoffy. Această discrețiune a avut urmări nenorocite, căci altfel toată chestiunea ar fi fost de mult limpezită. Totuși puțină cugetare înlătură însemnătatea acestei obiecțiuni. Mai întâi, tocmai dacă dnii Vaida și Maniu nu ar fi crezut cuvintelor dlui Kristoffy, ei n'ar mai fi avut nici un motiv să tănuiască această conversațiune, care atunci ar fi trebuit socotită de

ei cel mult ca o încercare grosolană de intrigă. În al doilea rând, odată ce faptul și cuprinsul conversațiunii sunt confirmate de declarațiunile semnate de d. Kristoffy, ce rost mai are de a căuta explicația acestei îndelungate tăceri, care se constată în fapt, ori cum d. Goga personal ar fi interpretat-o și apreciat-o? Domnii Vaida și Maniu explică discrețiunea lor prin faptul că forma anodină în care d. Kristoffy, la urma urmelor, a îmbrăcat comunicațiunea sa, ori, cât de desagreabil îi surprinsese ea în primul moment, nu le îngăduia să-i atribuie o mare importanță. Dacă d. Kristoffy le-ar fi spus măcar despre oferta unui cerc fără autorizarea celor în drept, desigur chestiunea ar fi fost privită altfel. Dar în împrejurările de atunci ei vedeau mai mult în actul presupus al dlui Goga o manifestare de vanitate juvenilă, o încercare de a-și da o mai mare importanță politică și în fața tăcerii dlui Goga însuși preferau să nu-i atingă susceptibilitatea. Am cu atât mai puține motive de-a pune la îndoială această explicație, întru cât de fapt se stabilește că, de pildă, și d. Aurel Vlad, căruia și d. Kristoffy îi spusese cam acelaș lucru, n'a crezut nici el de cuviință să-i dea vre-o importanță acestei informațiuni și să o comunice cuiva.

Importanța informațiunii inițiale creștea cu timpul în ochii dlui Vaida numai în lumina evenimentelor și a informațiunilor ulterioare. După Septembrie trecut, când a avut loc conversația înregistrată în actele publicate dintre d. Kristoffy și Hodza, dsa aude deja despre o „ofertă de servicii” despre care înainte nu se vorbea: iar în Decembrie, cu puține zile înainte de momentul, când d. Vaida se crede dator de-a păși la o acuzare publică, intervine mărturia dlui Dr. Szakolczay, care înlătură ultimile șovăiri.

Pentru a judeca cu dreptate actul unui om suntem datori să ne identificăm un moment măcar cu procesul psihologic ce se petrece în el.

Care este starea sufletească a dlui Vaida în acest moment critic pentru ori ce organizațiune de partid, răzvrătirea unei părți din membrii ei, și mai cu seamă a membrilor, cari poartă vre-o răspundere și iau parte la directiva partidului, se prezintă ca o tradare de partid. — Iar în situația specială din Ardeal o tradare de partid nu are caracterul relativ inofensiv, pe care l'ar avea defectiunea vreunui „liberal” sau „conservator” în altă parte. Lupta politică fiind dată aici pentru apărarea ființei însăși naționale, tradarea de partid se confundă, firește, cu tradarea de neam în ochii tuturor acelor cari rămân cedincioși steagului partidului. Un răzvrătit în asemenea împrejurări nu poate fi privit ca un simplu adversar, ci ca un dușman, și un dușman ce pare cu atât mai odios cu cât e mai vie conștiința de dreptate a cauzei apărute. Sunt fatalități ale vieții de partid: cine nu-și poate impune aceasta aspră disciplină de partid, cine nu poate subordona, în condițiunile tragice ale luptei naționale necesităților inexorabile ale luptei împotriva opresorului toate considerațiunile ideologice, acela nu are însușirile necesare de luptător, și nici nu are ce căuta în politică. Toate aspirațiunile

și toată acțiunea de critică, întru cât sunt legitime, nu se pot exercita împotriva partidului, ci numai în sânul partidului și în limitele compatibile cu disciplina lui.

Acest punct de vedere l'a afirmat solemn întreg comitetul național față de acțiunea „Tribunei”. În Decembrie trecut relațiile dintre „comitet” și „Tribuna” se înăsprișeră până într'atâta încât era clar, că dacă nu intervine imediat pacea, cu restabilirea vieții normale și a disciplinei de partid, nu rămâne altă ieșire decât un război de exterminare între taberele învrășmășite.

Alexandru Vaida nu este omul, care să se oprească la jumătatea drumului.

În acest moment în cugetul său vinovăția lui Goga apare tot mai mult ca o certitudine. Campionul de frunte al „Tribunei” a întunecat tot mai mult în ochii săi icoana poetului Goga, a omului care a trezit în noi atâtea sentimente și gândiri înalte. Și mărturia dlui Dr. Szakolczay, i-s'a înfățișat ca o dovadă desăvârșită a tradării. În această situație chiar simțul datoriei față de cauza națională îi impunea să păsească la o acuzare publică, ori cât i-ar fi penibil să apară în acest rol față de un vechiu prieten.

Judecând rece și obiectiv nu pot acorda atâtea însemnătate mărturiei dlui Szakolczay. La întrebarea, ce i-am pus, fiind față și dnii Vaida și Maniu, d. Szakolczay mi-a răspuns că aceea conversație între dsa și d. Kristoffy, pe care o resumă în mărturie, a avut loc într'un moment când atât discuțiunile dintre comitet și „Tribuna” cât și rolul dlui Goga în această luptă ajunseseră de notorietate publică, adevărată fusese cunoscute atât dlui Kristoffy cât și domniei sale, și că conversația însăși avea de obiect o consultație politică între domniile lor asupra stărilor politice la Români. În asemenea condițiuni îmi este cu neputință de a isola în conversația relatată partea ce se referă la evocarea informațiunii inițiale datorite presupusului „Octavian Goga” de partea ce poate apare ca rezultatul unei sugestii retrospective, sub presiunea evenimentelor ulterioare, și nici măcar de aportul personal al fiecăruia din convorbitori, pentru cari de altfel atunci nu precizarea informațiunii inițiale le putea prezenta vre-un interes, ci situațiunea de fapt în întregimea ei.

Însă în cugetul dlui Vaida toate aceste considerațiuni nici nu se puteau ivi fiindcă dsa însuși ne explică cum în sufletul dsale, în lumina faptelor ulterioare, se transforma înțelesul informațiunii inițiale ce-i părea atât de inofensivă la început.

Din aceste elemente s'a încheșat convingerea fermă a dlui Vaida, că d. Goga e vinovat de uneltiri culpabile. Nici un moment nu se putea dsa îndoi, că nu Octavian Goga este acela, care ar fi fost la d. Kristoffy, i-a vorbit de nemulțumirile tinerilor, a criticat direcția partidului, i-a oferit serviciile sale; și toate aceste în taină, pe când peste tot predica intransigența și lupta mai energică; iar mărturia dlui Szakolczay îi servea toate lozincile dlui Goga în aranjare. Kristoffy — stă, mai putea fi îndoială?

Sinceritatea desăvârșită a dlui Vaida se dovedește prin însăși siguranța implacabilă cu care este formulată acușarea;

în fiecare rând al actului de acuzare se simte omul, care nu se teme de desavuare, propune un juriu, se îndoiește dacă cel acuzat va cuteza măcar să-i conteste autenticitatea informațiunilor etc.

Am în această privință mărturia prețioasă a dlui Goga însuși. Siguranța acuzatorului l'a impresionat atât de mult încât dsa, care știa că n'a fost la d. Kristoffy, nu și-o putea explica decât prin ipoteza unui complot, în care s'ar fi înțeles împotriva dsale, d. Kristoffy cu vre-o 5 sau 6 bărbați politici.

Dar atitudinea dlui Kristoffy i-a dovedit că, în fapt, complot n'a fost. Atunci? care poate fi altă explicație pentru această siguranță decât convingerea adâncă în veracitatea informațiunilor sale?

Și'n adevăr, în fața acestor informațiuni s'ar părea că nu poate fi decât o singură deducțiune logică. Nu e de mirare că d. Maniu, întâi, declarase că e inadmisibil ca d. Goga să poată tăgădui faptul însuși al vizitei sale la d. Kristoffy, iar apoi că e inadmisibil că acest dn urmă să confirme această tăgadă.

Dar realitatea odată mai mult și-a bătut joc de toate deducțiunile logice.

II.

A venit momentul să punem în lumină, cum a fost primită de d. Goga grava acuzare ce i-s'a aruncat.

Toată situația de aci înainte este dominată de două fapte: protestarea de nevinovăție a dlui Goga și declarația dlui Kristoffy în fața martorilor că s'a înșelat asupra persoanei și că în realitate n'a văzut nici odată pe d. Goga.

Pentru prima oară a cetit d. Goga articolul dlui Vaida în seara târziu din ajunul Crăciunului în restaurantul Brote din Sibiu. Și din primul moment în fața asistentei întregi, ca și a doua zi tot în restaurantul Brote, a protestat cu ultima energie și a susținut că nu cunoaște pe nici un om politic maghiar și n'a stat nici odată de vorbă cu nici unul din ei, afirmând că dacă s'ar dovedi contrarul e gata să suporte toate consecințele. Citez dintre numeroasele persoane cari au fost de față la aceste protestări pe domni: Partenie Cosma, Nicolae Ivan, Dr. Liviu Leményi, Dr. Lucian Borcia, Dr. Ion Fruma, poetul St. O. Iosif, I. Morandini, Aurel Esca, Dr. C. Bucșan etc. Iar Luni, 8 Ianuarie n., abia vre-o 30 de ceasuri după cetirea articolului, martorii dlui Goga sunt în fața dlui Vaida la Brașov, cu o declarație scrisă care tăgăduiește categoric ori ce conversație politică cu vre-un politician maghiar.

Aceasta ar fi atitudinea unui om care se știa vinovat? În loc să caute scăpare „pe cale de interpretare” el și-ar fi tăiat oare astfel dela început ori ce responsabilitate de retragere și nu trebuie scăpat din vedere că în momentul când lua această atitudine Goga nu știa ce probe poate poseda acuzatorul său, precum nu știa nici despre cine este vorba. În asemenea condițiuni a presupune că Goga totuși se știa vinovat înseamnă a admite că el se simțea stăpân absolut pe persoana dlui Kristoffy, indiferent de probele de cari ar dispune d. Vaida, declarații autentice, fotografii etc. că se simțea în putere de-a forța pe un fost și viitor ministru maghiar să mintă, să

iventeze un basm caraghios cu „pseudo-Goga” etc.! Este oare admisibilă această ipoteză pentru ori ce minte sănătoasă?

Și ce mijloace avea Goga pentru a sili pe d. Kristoffy de-a retracta atâtea declarații anterioare nediscutabile și a recunoaște, împotriva adevărului că îl vede pentru prima oară? Intervenția dlui Bocu? Dar aceasta ar însemna un adevărat complot în care sunt implicate cel puțin 3 persoane: d. Kristoffy, d. Goga și d. Bocu (iarăși complot! se vede că în Ungaria nu e nimic mai ușor decât a presupune un complot când este în cauză vre-un însemnat bărbat de stat...) dar dacă, în această ipoteză, d. Kristoffy în ori ce caz poate fi sigur de d. Goga, ca și d. Goga de d. Kristoffy, nu tot așa stau lucrurile pentru d. Kristoffy, ca și pentru d. Goga, față de d. Bocu. Fluctuațiunile politice pot aduce multe schimbări în legăturile, interesele și simpatiile dlui Bocu. Dacă acesta astăzi poate avea interes, să servească pe d. Goga și să fie agreabil dlui Kristoffy, mâine el poate ajunge la dușmănie cu d. Goga, sau să aibe interesul de a fi agreabil celui mai aprig adversar al dlui Kristoffy, ori chiar dlui Vaida și Vlad. Nu se văd în politică astfel de întorsături în toate zilele, și d. Kristoffy nu le poate prevedea? Mai mult. Dacă d. Kristoffy este sigur de sine și a luat, să presupunem, toate precauțiunile pentru a putea recurge eventual la o nouă desmințire, el nu poate fi sigur de prudența dlui Goga, nici de dibăcia dlui Bocu — complotul e în trei, nu-i așa? — Și de unde să poată ști Excelența Sa că d. Goga n'a avut ușurința să lase în mâna dlui Bocu, sau d. Bocu n'a avut iscusința să-și asigure el însuși vre-o probă decisivă? Poate un om în situația dlui Kristoffy să-și dea astfel reputația pe mâna dlui Bocu, ale cărui interese și simpatii, repet, se pot și schimba dintr'o zi într'alta? Este admisibilă astfel de ipoteză, dacă chiar însuși caracterul dlui Kristoffy nu ne pune la adăpostul unor astfel de conjeturi?

Mai departe. Dacă se presupune că d. Goga are atâtea putere asupra dlui Kristoffy, încât chiar înainte de a ști probele dlui Vaida, putea să fie sigur că e în măsură de a impune toate retractările și chiar un complot, — în trei, cu d. Bocu, — și să pună astfel pe Excelența Sa într'o situație cel puțin delicată față de atâtea oameni, cari au altfel de însemnătate politică, dnii Vaida, Maniu, Vlad, Hodza, Szakolczay: nu era mai natural ca d. Goga să-și fi utilizat această putere tainică din capul locului, ca să nu fie expus ca numelă său să fie purtat de însuși d. Kristoffy din gură în gură? Cu alte cuvinte, însăși ușurința cu care d. Kristoffy a pronunțat de atâtea ori numele lui Goga nu exclude oare ori ce idee de conjurație dintre ei, și nu dovedește ea pe deplin lipsa ori cărui interes din partea dlui Kristoffy de-a cruța pe d. Goga? Poate un personaj de talia și situația dlui Kristoffy arunca fără nici o jenă numele unui om cu care s'ar afla în relațiuni tainice și importante, și încă al unui om care, eventual, ar avea puterea de-a impune atâtea concesiuni adevărului și combinațiuni tenebroase, compromițându-i relațiunile politice de cea-mai mare însemnătate? Mi-se pare că ajunge să pun aceste întrebări, — răspunsul este evident.

În resumat: ori cum ar fi apreciată și interpretată apariția neașteptată pe scenă a unui pseudo-Goga, asupra căruia voi reveni îndată, faptul în sine că în împrejurările concrete analizate mai sus, d. Kristoffy a fost silit să recunoască că pentru prima oară îl vede pe d. Goga, că afirmațiunii dârze a acestuia, făcute cu atâta hotărâre din primul moment, că nu cunoaște și nu a stat de vorbă cu nici un politician maghiar, toată autoritatea adevărurilor pe deplin dovedite, o pune în afară de ori ce discuție posibilă ca o evidentă.

Recunosc cu toată francheța că în atitudinea dlui Kristoffy este o latură care poate părea multora îndoielnică sau cel puțin obscură. Dar ceea ce susțin cu toată tăria este că, în situațiunea concretă, această latură nu privește, nu poate privi pe d. Goga, și el nu poate fi făcut responsabil de ea.

Spre a fi complet mă voi opri și asupra acestei chestiuni.

Nu cunosc pe d. Kristoffy. Nu mi este permis de a-i judeca caracterul sau veracitatea spuselor sale, de a-i măsura cumpănirea în vorbe de a-i aprecia felul de a fi și de a face politică de a cerceta întru cât poate fi pornit spre intrigă etc. Personal sunt gata să accept toate afirmațiunile dlui Kristoffy drept un cuvânt de evanghelie: realitatea doar e compatibilă, cu situațiuni mai neverosimile decât închipuirile fantaziei de romancier. Dar nu pot trece cu tăcere asupra unor nedumeriri ce se vor ridica în spiritul ori cui, și cari pentru un moment influențase și judecata dlui Vaida în defavoarea dlui Goga. Însă e cu desăvârșire nedrept de-a cere omului cu totul nevinovat de fantasticul imbroglio la care asistăm să înlăture aceste nedumeriri.

Iată în fața dlui Kristoffy un om care se dă drept Goga și oferă, cu multă desinvoltură, un cerc electoral în care până atunci se alegea un deputat naționalist și la care Românii vădit nu ar fi putut renunța cu ușurință.

Ce scop putea să urmărească acest individ la d. Kristoffy? căci și el trebuia să aibă doar un scop plausibil bătând la ușa Excelenței Sale; nu-i așa? Să-l escrocheze cu ceva din cele 20.000 de coroane destinate scopurilor electorale? Dar d. Kristoffy nu putea să deburseze această sumă fără a controla cu cine are a face și dacă omul dispune de un cerc de însemnătatea losășelului. Nu se încasează, sub nume fals mii de coroane, și constatarea adevărului ar fi fost prea ușoară. Sau poate sub pretextul unei tractări electorale falsul Goga nădăjduia să ciupească numai câteva coroane? Dar atunci de ce folos i-ar mai fi fost numele lui Goga? Unui poet, membru în comitetul național, secretar al Asociațiunii, nu aruncă un bacșiș nici măcar un politician ungar, ori cât dispreț ar avea el pentru „Valahii”...

Nu găsesc nici o explicație în această direcție.

Dar cum a putut pătrunde individul descris până la Excelența Sa? Poate intra în casa preasospitalieră a dlui Kristoffy ori și cine, fără ca stăpânul să ia vre-o precauțiune pentru ca să-și cruțe timpul și cuvântul? Fie! Dar după ce individul s'a despărțit de d. Kristoffy, a putut Excelența Sa să rămână în adevăr sub impresia, fără nici un control ulterior cel puțin, că a avut a

face cu adevăratul Goga? Și a rămas Excelența Sa până la sfârșit în credință că un om în situația dlui Goga, chiar „Valah” fiind, se poate înfățișa sub aspectul acesta de escroc? Fie și aceasta! Dar atunci cum de a pus atâta temei pe informațiunile unui astfel de tip, încât uza de ele de atâtea ori în conversațiunile și consultațiunile politice importante!

Iarși explicația nu e ușoară.

În sfârșit vine în fața dlui Kristoffy, însoțit de martori, adevăratul Goga. Eminentul bărbat de stat se poate convinge că mulțumită ușurinței cu care îi venea pe buze acest nume a pus pe un nevinovat într-o situație tragică. Ii este iertat, ca om de inimă și de onoare, să ia atitudinea pe care a luat-o? Nu cădea asupra-i înainte de toate datoria să dea victimei toată reparația, și fără precupețire? E vinovat față de acest băiat și nu se simte dator să i-se pună la dispoziție necondiționat? Ce însemnează atunci toate aceste rezerve „pentru us particular” toate aceste telegrame „scandalizate”, aceste vorbe trimise dlui Vaida și Goga că nu înțelege să mai dea vre-o nouă lămurire, etc? Pentru ce, sau mai bine zis pentru cine este atât de jenat Excelența Sa?

În ce mă privește, socot că acest fapt chiar dovedește că d. Kristoffy nu s'a putut pune într-o situație atât de inextricabilă numai de dragul acelui Goga, al cărui nume nu l'a cruțat niciodată; precum văd aci încă o dovadă că Goga nu are atâta putere asupra Excelenței Sale încât să fie în stare de a-i impune ori ce atitudine. — altfel aceste aere „scandalizate” n'ar fi fost cu putință.

Singura concluzie posibilă e că d. Kristoffy s'a pus într-o postură atât de defavorabilă numai pentru că în fața unui om pe care în adevăr nu-l văzuse niciodată nu putea să afirme contrarul (altfel se expunea de a fi tras și în judecată); dar în același timp Excelența Sa par'că nu voiește să dea pe față, pentru un motiv sau altul, adevăratul izvor al informațiilor sale. În această privință e foarte caracteristică mărturia dlui Milan Hodza, că în discuția ce a avut-o cu d. Kristoffy, acesta par'că se ferea să dea lămuriri mai deslușite asupra disensiunilor dintre Români. De unde provenea această rezervă? Pe Goga doar îl și numise, deci nu dorința de a-l cruța pe acesta este motivul ei adevărat.

Dar precum am spus, nimenea nu e în drept să ceară lui Goga de-a lămurii toate aceste nedumeriri de cari el nu este vinovat. Nu le pot lămurii nici eu, dar nici nu mă interesează toată discuția, fiindcă chiar din nedumeririle acestea rezultă nevinovăția lui Goga. Dacă sunt permise cu acest prilej toate ipotezele ele sunt cu desăvârșire inutile în cauză.

Toată problema se rezumă într-o întrebare foarte simplă: sau cuvintele dlui Kristoffy trebuie luate ca un adevăr neprihănit, și atunci toată discuția este închisă dela sine; ori dimpotrivă aceste cuvinte nu ne pot inspira nici o încredere și atunci toate comunicațiunile sale anterioare mai pot servi de temei pentru o acuzație atât de gravă, mai ales după ce au și fost retractate?

Nu cred că în situațiunea aceea ori cine ar mai putea avea aceea siguranță de

congingere pe care o posedă d. Vaida în momentul în care își formula acuzarea.

III.

Îmi rămâne încă de analizat un fapt care a apărut ca un motiv formal, care ar fi împiedecat descoperirea adevărului, — intervenția dlui Bocu. Personal regret ne spus această intervenție, fiindcă ea de fapt a slujit pentru a complica soluțiunea. Dar din cercetarea faptelor ce astăzi se pot stabili rezultă că această intervenție nu poate fi considerată ca o voită violare din partea dlui Goga a procedurii stabilite de juriu.

Domnul Bocu a fost plecat la Budapesta nu numai înainte ca d. Goga să fi știut hotărârea juriului asupra procedurii de urmat, dar chiar înainte ca juriul să fi fost hotărât ceva de fapt în această privință, în seara de 9 Ianuarie a. c. În momentul când d. Tăslăuanu, bărbatul de încredere al dlui Goga a fost pus în situația de a-i comunica hotărârile juriului, în după amiaza din 10 Ianuarie, nu numai că interviul dlui Bocu avusese loc, dar și rezultatul fusese comunicat la Arad, cu vre-o 6 ore înainte de sosirea acolo a dlui Tăslăuanu.

În ori ce caz nu se poate reproșa dlui Goga acest demers, care deși nu s'a opus la plecarea dlui Bocu, dar nici nu a fost inițiatorul acestei intervențiuni.

Toată această fatalitate se explică prin starea sufletească în care se afla Goga. El știa numai atâta, că el nu a fost la Kristoffy, și, în fața siguranței cu care i-se aducea acuzația fel și fel de ipoteze fantastice îi treceau prin gând: o fi un complot infernal, o fi o mizerabilă tradare din partea cui? Nu găsea nici un răspuns. În acest tocmai moment, în ziua de 9 Ianuarie, el îi adresase telegrama de chemare, în trebuința sufletească de a avea pe lângă sine un om în ale cărui sentimente și judecată avea încredere. Din nenorocire am sosit prea târziu.

Ori cum ar fi, înțeleg că motivele formale să poată opri lucrarea unui juriu, dar în acest moment nu suntem în fața unui juriu, și întru cât privește fondul chestiunii am arătat că intervenția dlui Bocu nu poate avea acea putere fatală ca să poată împiedeca pentru vecie aplanarea acestui conflict.

IV.

Concluzie.

Din toate faptele și considerațiunile de mai sus se impune următoarea concluzie:

Octavian Goga și Alexandru Vaida sunt numai victime ale unui fatal concurs de împrejurări.

Adevărul ce răsare cu o putere invincibilă în conștiința mea din această, poate prea lungă, expunere îl pot rezuma în puține cuvinte:

Octavian Goga nu este vinovat, el n'a fost la Kristoffy.

Al. Vaida și-a formulat acuzațiunea în ziua de 24 Decembrie v. 1911 întemeiat pe informațiuni autentice, fiind deplin convins de dreptatea acuzațiunii.

Deci rezultă ca ultima concluzie, că Dl Al. Vaida trebuie să renunțe la acțiunea sa, iar Dl Octavian Goga trebuie să recunoască buna credință a D-lui Al. Vaida.

Sunt fericit că am putut contribui la lămurirea și aplanarea acestui tragic conflict, care se poate declara de închis.

Budapesta, 7 Februarie 1912 n.

C. Stere (m. p.)

De acord cu concludsiunile de mai sus, declarăm și noi incidentul închis.

Dr. Alex. Vaida-Voevod (m. p.)

Octavian Goga (m. p.)

p. conformitate:

C. Stere.

Intrarea în temniță a d-lui Octavian Goga.

D. Octavian Goga, fiind silit a-și amăna închisoarea pentru lămurirea definitivă a cunoștinței sale afaceri, va intra, precum suntem informați, în închisoarea din Seghedin, în ziua de 20 Februarie.

Epitropia fondului pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria întrunindu-se Marți în 24 Ianuarie (6 Februarie) 1912 la Vinerea sub prezidiul inițiatorului acestui fond, dl Dr. Ioan Mihu, a luat la cunoștință aprobarea literelor fundamentale prin ministrul internelor, a luat la cunoștință conturile acestui fond prezentat de dl Dr. Enea Papiu în numele institutului „Ardealana” care administrează gratuit fondul, a stabilit normele provizorii relativ la lucrarea epitropiei până la stabilirea unui regulament intern definitiv, iar în scopul augmentării fondului a decis a trimite adrese speciale comitetului partidului național și centralei băncilor române cerându-le sprijinul moral și material, a redacta un apel către întreg publicul cu trgere de inimă pentru ameliorarea sortii ziaristilor români din Ungaria, a iniția conferențe serbări și petreceri în beneficiul fondului, a ruga redacțiile ziarelor românești ca prin comunicate stabile inserate cel puțin odată la lună în coloanele ziarelor să țină treaz interesul publicului pentru acest fond și în fine întregindu-se Epitropia s'a constituit în modul următor: prezident, Dr. Valeriu Branicea, locțiitor de prezident Dr. Ioan Lupăș, secretar Ioan I. Lăpădata.

Audiența arhiducelui Francisc Ferdinand.

Monarhul a primit Joi în audiență pe arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand. Audienței acesteia cercurile politice îi atribue o mare importanță pentru soluția crizei ungare și se crede că a fost necesită de situația astăzi tot mai labilă a contelui Khuen-Héderváry, primul ministru ungar. Plecarea iminentă a ministrului de externe, va avea urmarea imediată a plecării ministrului președinte ungar.

Apropiata desărcinare a contelui Aehrenthal.

Corespondentul nostru din Viena deține dela factori inițiați informația, că desărcinarea ministrului de externe e un fapt împlinit și în curând își va primi și sancțiunea oficială prin publicarea artografelor constituționale. Noul ministru al afacerilor externe va fi un bărbat agreeat de arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand. Acest bărbat poate să fie baronul Ioan Chhumezky, care deși e un om aproape de 80 de ani, e în plenitudine energicilor sale spirituale și o personalitate simpatizată de diplomația europeană. Nu e exclus însă venirea la cârmă a contelui Pallavicini, ministrul monarhiei la Constantinopol, care e indiat de interesele multiple ale monarhiei în Balcani.

Corespondentul nostru mai are informația că și cele din urmă încercări ale bărbaților politici maghiari s'au dovedit neputincioase în fața unui

factor hotăritor și că situația contelui Aehrenthal e definitiv sdruncinată. Cine este acest factor? Ni'l descopăr nu numai ziarele creștin-sociale și cele cehe, ci și natura schimbărilor ce se anunță în pragul unui apropiat viitor.

Starea sănătății contelui Aehrenthal, de altfel, — spune ziarul Narodni List din Praga — e în perfectă consonanță cu necesitatea politică de a pleca fără întârziere. Bolnavul a ajuns atât de rău încât nu se mai poate mișca și probabil că și politica lui a ajuns deja în acest stadiu de inerție.

Episcopia greco-catolică ungurească.

Am anunțat ieri — după „Budapesti Hirlep” — că, la intervenția ministrului de externe și cu învoirea „arhiepiscopilor diecezelor interesate” (între ei P. S. Lor Dr. Victor Mihali, Dr. Demetriu Radu și Dr. Vasile Hossu) scaunul papal a înconștințat înființarea episcopiei greco-catolice ungurești. După chiar mărturisirea ziarului „Budapesti Hirlep”, prin apropiata realizare a episcopiei, ideea împinsă cu un istoric pas înainte în drumul ei spre biruința definitivă. După cum cetitorii noștri își amintese noi ne-am ocupat, nu de mult, cu însemnătatea istorică a acestei noi euceriri ungurești și ne vom ocupa în curând mai pe larg cu ea, așteptăm însă o lămurire deplină întâi din partea factorilor în situație să cunoască toate amănuntele chestiunii. Azi înregistrăm informațiile ziarului „Alkotmány”, ziar inspirat de capii bisericii romano-catolice, în situație dezi să cunoască mai exact decât „Budapesti Hirlep” stadiul actual al chestiunii:

In numărul său de ieri B. H. — scriu „Alkotmány” — consideră de fapt împlinit, că acțiunea greco-catolicilor unguri a dat un rezultat îmbucurător și că episcopia greco-catolică ungurească, cu sediul în Hajdudorogh, se va înființa. Știrea aceasta a ziarului B. H. e însă prematură, pentru că chiar admitând, că Roma n'a arătat niciodată atâta înclinare cu astăzi pentru înconștințarea ritului unguresc și pentru înființarea unei episcopii deosebite, chestiunea nu e încă nici pe departe terminată. În prezent suntem numai în stadiul, că la ministerul de culte a avut loc ieri (Joi) o conferință, la care au participat din Viena Stockalper-Rossi auditorul-ului nunciului papal din Viena și Ogno-Serres secretarul acestuia, iar din Ungaria episcopii Demetriu Radu din Oradea-mare, Vasile Hossu din Gherla, apoi, din partea primatului fărăi Ludovic Rajner, locțiitor mitropolit, din partea episcopului de Munkács Iuliu Firczák prelatul Antoniu Pop, din partea mitropolitului Mihali canonicu Suciu (Dr. Vasile Suciu. N. R.) și, în sfârșit, vicarii capitulari ai episcopilor gr.-cat. vacante. Desigur în temeiul acestei știri a putut să creadă B. H. că episcopia ungurească e un fapt împlinit. În conferința amintită s'au stabilit numai condițiile următoare: unde să se puie sediul noii episcopii, demarcarea teritoriului episcopiei și asigurarea bunurilor materiale, fără de cari condiții nici nu se poate aștepta o hotărâre din partea Romei. Chestiunea a ajuns deci numai în acest stadiu, care înseamnă însă totuși un mare pas spre înființarea episcopiei și dacă mai considerăm și spiritul favorabil ce manifestă Roma, putem fi aproape siguri de sfârșitul norocos al chestiunii, — o chestiune, fără îndoială, importantă pentru cultura ungurească.

Un comunicat semi-oficios, apărut în „Budapesti Tudositó”, confirmă, de altă parte, informațiile lui „Budapesti Hirlep”. Aflăm, anume, din acest comunicat că Sfântul Părinte dela Roma și-a dat deja în principiu învoirea pentru înființarea episcopiei greco-catolice ungurești și că conferința episcopilor greco- și romano-catolici a aprobat cu bucurie proiectele guvernului, în întregime lor.

Lămuririle factorilor competenți, publicul românesc, e deci în drept să le aștepte cu deplină îngrijorare pentru soarta mai îndepărtată a bisericilor românești.

O întrunire a studenților universitari din Budapesta.

Doă tabere: „Tribuniști” și „Româniști”. — Dnii Stere și Goga între studenți. — O telegramă dlui Caragiale.

Budapesta, 9 Februarie n.

O vie mișcare s'a produs zilele trecute în cercurile tinerimii unversitare din Budapesta. Venirea unor oaspeți atât de rari și de neașteptați în capitala de pe malul Dunării, ca dnii Constantin Stere și Octavian Goga, a crezut un legitim interes în sufletul tinerimii, care se agită în mod firesc de chestiunile noastre publice la ordinea zilei. Disensiunile dintre cele două ziare aradane care preocupă la noi azi toată lumea și deosebirea de credință în temeiul cărora s'a făcut selecțiunea la noi în timpul din urmă, au împărțit, firește, și tinerimea unversitară de-aici în două tabere potrivnice. E, de sigur, un fenomen foarte interesant și instructiv pentru a cunoaște resorturile sufletesti ale conducătorilor de mâne ai societății noastre, să vezi în ce chip s'a făcut diferențierea tinerimii din Pesta.

Sunt, cum spuneam, două tabere: „Tribuniști” și „Româniști”. În jurul gazetei autorizate s'au grupat băieții cari fac pe cuminții și la vîrstă de douăzeci și patru de ani au ca suprem ideal „disciplina” și „autoritatea șefilor”. Ei vorbesc cu multă emfază de bătrînețele cari trebuie respectate, de comitetul partidului ca de un arcopag infalibil și găsesc că domnul Mihali e în toate actele bogatei sale cariere politice prototipul ideal al șefului de partid.

Exigențele intelectuale ale acestor pui de frunțași sunt foarte reduse. Dănsii se mulțumesc cu puțin și socotesc că literatura este potrivit concepției autorizate, un element disqualificator pentru viața politică. Pentru ei rachetele retorice de amvon a părintelui Lucaciu sunt expresia cea mai înaltă a oratoriei românești, dovadă protestarea lor energică împotriva articolului „Vorbe mari”, în care se reduceau la adevărata valoare ob-urile și ab-urile simpaticele noastre primadone îmbătrânite. Pentru ei Goga nu e decât un fauritor de rime, dăruimător de frunțași, care neavând depuneri pe la bănci și o mișcă de jugăre pământ arător, neputându-și permite luxul de-a premeni scaunele societății „Petru Maior”, îndrăznește să afișeze o premenire sufletească a societății și trebuie deci distrus.

Sunt nespuse de interesanți acești simpatici colegi ai mei cu aierle lor de gravitate, cu proza lor solemnă de îngrăjorare oficială, cu cumințenia lor care le înăbușe orice revoltă. Așa cum se plimbă pe la cafeuea, după câte o întâlnire cu mandarinii politicele noastre, radioși și plini de mulțămire, perfect convinși că trebile mașinici sunt pe deplin aranjate, — ei reogindesc prin toată ființa lor toate mizeriile sufletesti ale unei părți covârșitoare din burghezia noastră, care legitimează atât de mult nemulțămirea oricărui observator obiectiv al stărilor dela noi.

Din această lipsă de fermentare intelectuală, din această liniște imperturbabilă a minții, cum să răsără îndemnuri de regenerare socială? Când dunga ireproșabilă a pantalonilor călcați, sau monochul, sau prieteneasca atenție a cutărui politician pot trece drept atribuțiuni superioare de îndatoririlor de student unversitar, nu'mi pot închipui că acest tineret ar fi în stare să salveze fondul moral necesar pentru reprezentanții unui popor luptător care are speranțe de împlinit și dorinți de satisfăcut în viitor. Cândva, poate în timpul apropiat, am să încerc a zugrăvi mai pe larg viața sufletească a unora dintre colegii mei, înfățișând toate peripețiile ei.

În două vorbe să amintesc acum și de tabăra noastră a „Tribuniștilor”. După cum acest ziar reprezintă tendințele intelectualilor noștri, astfel și gruparea de aici nu se întemeiază decât pe legături de ordin intelectual. Sentimentul de răsvrătire împotriva slăbiciunilor noastre interne, cari ne pricinuesc derutele pe toate terenele de manifestare publică, revolta în contra nelucrării, a poștei de căpătuală ieftină, neamulțămirea cu starea de apatie și somnolență care copleșeste rîndurile noastre dintre conducătorii actuali ai politicele noastre, întreg acest val de gândire și simțire nouă se resimte astăzi în sufletul nostru. Aceste îndemnuri ne-au a-

proprietarul unuia de altul și ne-au supus într'un mănunchiu care nu se poate frînge. Suntem cam șaiszeci de inși cei cari ne închinăm la altarul talentului și al muncii și avem oarecare dispreț pentru deșteptăciunile omenestii. Nu ne leagă nici un gând de parvenire ușoară, nici un interes meschin, doar știm bine cu toții că a te atasa astăzi la ideile domnului Goga e aproape o primejdie personală, cunoscută fiind inversunarea cu care bunii noștri fruntași caută să desființeze pe îndrăznețul iconoclast. Dacă cu toate acestea ne-am găsit cel puțin jumătate dintre tinerime, cari ne însuflețim de aceste credințe nouă, e că ele izvorăsc din adâncimile sufletului nostru care e sbuciumat de problemele mari ale neamului...

E firesc deci că venirea dlor Goga și Stere aici, a provocat o viie mișcare între noi. Cei mai mulți cari nu cunoșteau personal pe mult hărțuitul scriitor doreau o apropiere, o lămurire, un cuvânt. Tot astfel personalitatea excepțională a dlui *Constantin Stere*, atât de apreciat în rîndurile noastre prin suferințele sale din „Viața Românească”, prin reputația sa de bărbat politic și prin trecutul său doborât de martir al unei idei, trezea un legitim interes. De aceea zi de zi se iveau pâlcuri nouă de studenți la cafeneaua Jaegerhorn, reședința tradițională a comitetelor noastre.

Durere însă, amândoi scriitorii erau retrași, se arătau rar și când se iveau între noi ne vorbeau cu cele mai mari rezerve fiind preocupati de lămurirea afacerii cunoscute între domni Goga și Vaida.

În sfârșit s'a făcut deplină lumină în acest trist conflict. După mai multe zile, în ziua de 8 I. c. am înțeles că, grație muncii și devotamentului dlui Stere incidentul a fost cu totul elucidat. În urma acelei împrejurări, care nu numai înapunea rezervele dinainte am avut fericirea de a saluta în mijlocul nostru pe domni *Stere și Goga*. În sara de 8 Februarie, în sala unui restaurant din Eszterházy-uteza ne-am adunat peste patruzei de studenți întruniți în pripă. Domnul Goga a venit însoțit de dl Stere. D-sa ne-a spus câteva cuvinte arătând, că totdeauna a fost de credință că numai cine are o bază morală poate core să fie ascultat în frământările dela noi. Arată că dacă s'ar fi adevărat acuzația ce i-s'a adus din partea dlui Vaida, ar fi trebuit să fie distrus ca orice om imoral. Spune că d. Vaida, în fața dovezilor ce i-s'au adus, a retras această acuzație, formulată de dânsul în bunăcredință, fiind victima unor împrejurări. Declară totodată că incidentul fiind închis, lealitatea îl îndeamnă să nu atace pe această temă pe d. Vaida, rămânând intacte toate credințele sale de până acum, pe cari și-le va propaga cu aceeași tărie. Mulțamește dlui Stere pentru dragostea mare ce dovedește în toate chestiunile de viață ale neamului nostru.

A răspuns d. Stere, care în cuvinte pline de un adânc înțeles a lămurit rostul stărilor noastre de astăzi, arătând necesitatea unei pășiri unitare a poporului românesc în aceste zile grele, deslășind felul cum s'a lămurit incidentul numit și închinând pentru amicului său Octavian Goga și pentru d. Al. Vaida. Cuvintele vechiului răsărit cu profunzimea lor au făcut o mare impresie asupra întregului auditor, care privea cu admirație la acest băbat, exilat nouă ani în pustietățile de ghiață ale Siberiei... În gândul nostru se făcea involuntar comparația acestei jertfe uriașe cu micile frământări ale lăudaților noștri fruntași...

Rotrăgându-se d. Stere, domnul Goga a mai rămas câțva timp în mijlocul nostru, vorbindu-ne prieteneste despre o mulțime de probleme... Toaste, discursuri n'au fost... Nimic din atmosfera autorizată.

Maistrului Caragiale care împlineste acum șaiszeci de ani i-s'a trimis la Berlin următoarea telegramă acoperită de poște 50 de iscălituri:

„Studenții universitari din Budapesta, răsăriți împotriva dușmanului din afară

și împotriva slăbiciunilor lăuntrice, trimit urările lor marelui Caragiale, maestrul scriitorului românesc, care a nemurit și a îndreptat greșurile de-apropelui”

În curînd mai multe.

Cetățeni indignați.

Am putea spune turmentați, deoarece evenimentul despre care vorbim s'a petrecut la un bal din București. Sigur, ați cîtit „Românul” sau dacă nu vă îndeletniciți cu mistuirea acestui organ, atunci vă puteți închipui ce se petrece la un bal, unde pe lângă adierele molatece ale valsului se mai gustă și nițică bere... excelentă cum numai la „Carul cu bere” al fraților Mircea se poate bea, și se face și politică.

E vorba de balul societății „Carpații” ținut la București în ziua de 14 Ianuarie — la care au luat parte transilvăneni de ai noștri așezați în capitala României, droghishti, băcani, etc., garnisiți cu câte un profesor și redactor, unii de origine din Cața, alții din jur, și toți pătrunși în suflet de cața-venești îngrijorări pentru șoarta neamului nostru de aici. La balul acesta — se putea altfel? — s'a redactat o telegramă către organul autorizat, în care, în primul rînd se condamnă „cu ultima energie dublitate” „Tribunei” și în al doilea se „exprimă” comitetului național „încredere” și tot ce i-se poate exprima. „Tribuna” e trădătoare, vivat comitetul!

S'a redactat această telegramă, s'a expediat și dnii *I. Pfenings, Coleșiu, I. Tetzu, Găței, Indescifrabil, N. Șiofletea* (nu e și dnealui redactor la „Românul”?) și ceilalți au plecat liniștiți pe la casele lor, convinși că și-au făcut datoria împuscând chiar două muște deodată, telegrama și balul; s'au împrăștiat strîngând cu căldură mâna dlui N. Mircea pentru frumosul serviciu ce le-a făcut cu lichidul lui atât de plin de... efecte.

Doamne, ce e și cu telegramele astea. Atîta putere de ban s'a cheltuit cu ele în vremea din urmă și atîta putere de cerneală în tipografia autorizată. Pentru ce? Pentru că niște oameni cari nu-și pot comunica ideile decît în stil telegrafic să manifeste și ei o atitudine oare-care, pentru că niște oameni cari stau departe de frământările dela noi, să se pună și ei în contact cu ele, cel puțin cu ajutorul firului electric. Păcat, însă, de toate aceste telegrame, căci ele, pe lângă obișnuitul lor ridicol, nici nu ajută și nici nu strică. Sunt menite să creieze numai aparențe, iar lumea ori cât ar fi de superficială totuși reclamă adevărul.

Și să judecăm acum drept. Ce lipsă au avut acești transilvăneni ai noștri opoșiți în București să mai trimită și ei o telegramă de felul acesteia? Pentru ce a trebuit

să mai „dea cu părerea” și ei, când nu i-a întrebat nimeni? Ori cred ei că telegrama lor e în stare să lămurească situația dela noi, pe care ei nu o cunosc cîtusi de puțin? Cât ne privește pe noi trebuie să le spunem acestor frați ai noștri constituiți în cetățeni indignați, că telegrama lor de astăzi și eventual cea de mâine și poimîne, ea ori care telegramă la fel, pe noi ne lasă cu desăvîrsire reci. O cîtim, zîmbim cu durere ori ironic, după împrejurări, și ne vedem de treabă. Căci noi nu ne croim ealea noastră după „părerea” cutărui om, fie acela droghist în București sau fruntaș la noi. Noi ne avem convingerile noastre pornite din experiențe îndelungi și întemeiate pe curata noastră credință.

Cât îi privește pe ei, îi sfătuim să urmărească liniștiți toate frământările noastre, să se însuflețească de idealul nostru național, să facă o vie agitație în jurul luptelor noastre naționale, dar să nu se amestece în chestiuni de ordin atît de complicat cum sunt ale noastre acum. Ei nu le cunosc, nu le pot cunoaște bine și dacă se pronunță asupra lor, fie din propriu îndemn, fie mânați de alții, riscă să ajungă caraghioși.

Atît.

Incolo, fără supărare. Cetățenii indignați sunt totdeauna simpatici. Din pricina aceasta îl și asigurăm pe d. Tzetzcu și companionii dsale, că de cîteori vom merge la București tot dela dsa vom cumpăra săpun, precum nu vom uita nici pe d. Mircea cu excelenta dsale bere. Să ne servească însă totdeauna cu săpun și bere bună ca până acum. Dar numai cu aceste.

Anglia și autonomia Irlandei

Campania pentru autonomia Irlandei s'a redeschis iarăși în Anglia, susținută de guvernul liberal, care pare decis a aduce o soluție definitivă. Chestiunea autonomiei Irlandei este una din cele mai considerabile probleme din istoria contemporană a Angliei. Pe această chestiune s'au separat „liberalii unioniști” și liberalismul englez s'a orientat spre elementele radicale; pe această chestiune, mai ales, a reinviat partidul conservator, atrăgând la sine pe „liberalii unioniști” element tînăr viguros, cu cari au format puternicul partid unionist de azi în Anglia.

Nu va fi deci inutil a ne ocupa de această chestie, prezentându-o cît mai pe scurt și cît mai clar în toate fazele prin care a trecut.

Apărător al autonomiei Irlandei este partidul naționaliștilor irlandezi numiți „home-rulers” — „Home-rule” înseamnă guvernământ autonom.

Acest partid s'a format ca partid solid organizat abia în 1873, dar adevărata-i origine se ridică la o dată mult mai veche, căci încă de pe timpul lui O'Connell, celebru om politic irlandez în secolul al 19-lea (1775—1847), există așa numitul „Partidul Rappel”, care sub direcția lui O'Connell reclama cu multă îndirigire abrogarea actului de uniune al Irlandei cu Anglia.

Primul șef al partidului „home-rule” Isaac Butt, natură de elită dar puțin combativ, fu răsturnat de celebrul agitator Parnell, partizan al luptei extreme împotriva Angliei și factor de pri-

Ludovic Faimann
croitor englezesc.

Recomandă atelierul său renumit în croiala hainelor, pardesiilor și paltoanelor. — Bogat asortiment în stofe streine și indigene.
Serviciu prompt. — Prețuri ieftine!

Croitorie englezească
Lugoj, edificiul-Bazar,

mul ordin în crizele de guvern, cari au avut loc în Anglia între 1873 și 1891.

Venit la guvern în 1886, după ce de două ori fusese resturnat din cauza chestiunii irlandeze, Gladstone caută să-și apropie pe Irlandezi, însă proiectul său din 8 Aprilie 1886 pentru reforma guvernului Irlandez și restaurarea unui parlament separat la Dublin nu fu bine primit și biroul de „home-rule” al lui Gladstone fu respins cu 341 de voci contra 311, la 9 Iunie același an, după ce o parte din radicali conduși de Chamberlain și o parte din moderați conduși de lord Harrington trecură la conservatori. Făcându-se alegeri generale pe chestia autonomia Irlandei și țara pronunțându-se contra cu o mare majoritate, guvernul liberal fu înlocuit prin conservatori, cari începură o eră de represiuni și teroare în contra home-rulersilor, fapt care provoacă o puternică reacțiune de simpatie pentru Irlanda nu numai în Europa, dar chiar în Anglia.

Dar nie persecuțiile, nici seziunea partidului lor în urma compromiterii lui Parnell într-o celebră afacere de adulter, nu împiedecă pe naționaliștii Irlandezi de a constitui un factor important la Camera Comunelor pentru formarea majorităților. Asociindu-se cu Gladstone, Irlandezii provocară căderea lordului Salisbury, și determinară pe liberalii ajunși la guvern la 16 August 1892 să abroge toate măsurile luate de conservatori în virtutea lui Crimes-Act și să prezinte la 13 Februarie 1893 faimosul proiect de „home-rule” al lui Gladstone, care fu adoptat la Camera Comunelor la 1 Septemb. fu respins de Camera Lordilor la 8 Septembrie 1893. Gladstone se retrage de la putere în Martie 1894 iar succesorul său, lord Rosebery ce se declarase partizanul politicii lui Gladstone, nu mai prezintă nici un proiect de „home-rule”, ci se mulțumii să vină cu o lege pentru fermierii expulzați din Irlanda.

Se începe astfel pe tărîmul economic o politică mai binevoitoare pentru poporul irlandez, care în timp de secole fusese ținut în robie și mizerie, a căruia țară fusese de atâtea ori sărăcită și devastată și ale căruia sentimente naționale și religioase fuseseră continuu lovite.

Prin legea agrară din 1903, care determină pe Stat să cumpere marile domenii irlandeze, pentru a le vinde la țărani cu amănăti foarte scuzate, printr-o solidă organizare a societăților cooperative a Irlandei starea se îmbunătățește zilnic, comerțul exterior ia proporții considerabile, emigrația se răcește continuu. Pentru a da satisfacție sentimentului religios irlandez s'a permis fondarea unei Universități catolice, iar pentru ridicarea nivelului cultural al poporului s'au acordat credite pentru învățământul primar și secundar.

Naționaliștii irlandezi nu încetează totuși de a reclama cu insistență autonomia țării lor. Ei nu ignorau, de sigur, că odată această reformă realizată, dificultăți financiare serioase se vor ivi și că mult timp sprijinul bănesc al Angliei le va fi indispensabil pentru asigurarea funcționării instituțiilor de asistență socială și pentru buna administrare a țării.

Dar fiind apoi, că pe lângă dificultățile bănești și religioase — sentimentul de mândrie națională constituie încă o piedecă la realizarea autonomiei irlandeze, e de prevăzut că proiectul actualului guvern va avea de întâmpinat serioase dificultăți. E aci vorba de o luptă de secole, de o rasă desprețuită și de o religie persecutată. E o luptă de sentimente și nu de interese, de aceea se și pune mai ales pe tema amilirilor din trecut.

„De ce Home-rule-ul e necesar Irlandei, se întreabă în broșurile de propagandă? Pentru că Anglia n'a știut nici odată să guverneze Irlanda. Nu e oare istoria noastră? Secolul al XVII-lea e un secol de masacre, în secolul al 18-lea persecuțiile economice le-au luat locul; o legislație nemiloasă a ruinat una după alta toate industriile irlandeze, mai întâi pe a băncii, apoi pe a inului, în urmă pe a transporturilor maritime. În ce privește secolul al 19-lea amintirea foametei care a dezolat de atâtea ori țara spune în deajuns ce a fost stăpânirea engleză”.

Pusă astfel, lupta va fi pasionată și sinceră de ambele părți, dar dreptatea e cu Irlanda. Anglia nu poate continua a fi mai nedreaptă pentru Irlandezi decât pentru Canada, Noua Zelandă, Australia și Africa de Sud. Într'un regim de dreptate socială, interesele morale sunt cel puțin tot atât de respectabile ca și cele materiale.

„V. Nat.”

Alegeri nouă ?

— Situația politică. —

Irada, 10 Februarie.

Caracteristica situației politice actuale este că în haosul de zvonuri și desmintiri variate fiecare zi își are un zvon mai cu răsănit. Alaltăieri zvonul acesta era demisia guvernului, ieri prioritatea reformei electorale, iar azi este — *alegeri nouă*.

Ședința de Marți a Camerei deputaților va contribui în mare măsură la limpezirea situației, cel puțin în ce privește intențiunile guvernului. În ședința de Marți, anume, își va face contele *Khuen-Héderváry* declarațiile anunțate de o săptămână. Tratatul de la Viena și consiliul de miniștri din Budapesta au avut ca obiect fixarea acestor declarații.

Un fapt rămâne mai presus de ori ce îndoiială: concesiile militare și încercările de înțelegere pe această temă au ajuns pe planul al doilea și locul lor l'a ocupat *reforma electorală*. Guvernul caută acum apropierea de justhiști, poate cu gândul să încerce izolarea kossuthiștilor prin înțelegerea sa cu justhiștii, după ce nu a reușit să-i izoleze pe justhiști, ajungând la înțelegere cu kossuthiștii.

Intențiile contelui *Khuen-Héderváry* și ale îndrumătorilor lui sunt vădite: să spargă solidaritatea dintre partidele opoziționiste și a se împăca, cu fiecare în parte. — *cât mai ieftin*.

Atitudinea partidului justhist exclude însă realizarea noilor planuri ale guvernului și cheia situației rămâne tot *reforma electorală*.

Guvern al reformei electorale?

„*Reichspost*” din Viena, ocupându-se cu situația politică din Ungaria, scrie între altele: „Guvernul ungar a declarat în repetite rânduri că reforma electorală întârzie fiindcă nu este încă pe deplin studiat materialul statistic. Dar chiar dacă guvernului i-ar fi cu puiță să accelereze aceste lucrări, nu va putea sili opoziția să renunțe la combaterea reformelor militare. *Pot mai lămurit răsar conturile unui guvern al reformei electorale; a unui guvern care, prin oamenii ce-l alcătuiesc, poate trezi încrederea că vrea această reformă. Contele Khuen, care în chestia reformei electorale s'a dat legat în mâinile contelui Tisza, cu greu va putea fi șeful acestui guvern*”.

Khuen despre reforma electorală.

Un redactor vienoz a avut prilej să vorbească cu contele *Khuen-Héderváry*, care i-a declarat următoarele despre reforma electorală și garanțiile cerute de opoziție:

— Deodată cu proiectul de buget al anului 1913, sau în cursul discuției lui, voi prezenta și proiectul de lege despre reforma electorală. În ce privește garanțiile, cred că și opoziția se va mulțumi cu o *declarație făcută în numele guvernului*, mai ales după ce s'a putut convinge că nici *Tisza* nu mai e dușman atât de declarat al acestei reforme. *Dacă însă opoziția nu s'ar mulțumi cu aceste declarații, mă învoiesc ca guvernul să fie îndrumat, prin o hotărâre a camerei, să depună pe birourile camerei proiectul votului universal*.

Audiența Justhiștilor.

Față de zvonurile că guvernul încearcă apropierea de partidul justhist și că vederile guvernului și ale justhiștilor în ce privește votul universal nu diferă mult, *Justh Gyula* a declarat că partidul său stăruie pe lângă prioritatea votului universal și va continua obstrucția, dacă această

reformă nu s'ar realiza înainte de reformele militare.

Alegeri nouă?

Un membru al partidului guvernamental a făcut unui ziar următoarele declarații:

Dacă opoziția va continua obstrucția, contele *Khuen-Héderváry* va fi nevoit să disolve parlamentul sau să-și dea mai înainte demisia pentru a fi însărcinat din nou cu alcătuirea cabinetului. *Alegerile s'ar face împotriva justhiștilor*. Că guvernul vre alegeri, dovedese nu numai confăuirile intime ale contelui *Khuen-Héderváry* cu *Pereszé Dezső*, președintele partidului guvernamental, și baronul *Vojnics István*, unul dintre vice-președinți, ci și faptul că *în ministerul de interne se fac pregătiri prealabile pentru alegeri noi*.

Khuen în Viena.

Ministrul-președinte contele *Khuen-Héderváry* a plecat azi la Viena, pentru a se prezenta Maj. Sale în audiență.

Cronică externă

Președinții Reichstagului german Lupta pentru alegerea de președinți în dieta germană a fost foarte înverșunată. Social-democrații au pactat cu liberalii. Blocul acesta însă a fost învins, grație tradării aripei drepte a liberalilor naționali așa încât deși numai la a treia alegere a ieșit din urnă deputatul *Spahn* aderent al Centrului.

Asupra alegerii aveam următoarele informațiuni:

Încinta și tribunele sunt îndesate de lume. Președintele de vârstă *Tralger* deschide ședința la orele 2 și un sfert. La ordinea zilei alegerea de președinte. Alegerea s'a face nominal. Sunt 388 de votanți dintre cari trei voturi nevalabile. La numerotarea biletelor întrușese *Spahn* (centru) 185 de voturi, *Bebel* (social-democrat) 110; Principele *Schönaich* (național-liberal) 88; alți doi câte un vot.

Deoarece nici unul n'a intrunit majoritate absolută se procedează la o a doua alegere. *Spahn* întrușese 186 de voturi; *Bebel* 114; *Schönaich* 85; nefiind nici acum majoritate absolută s'a face o a treia alegere între *Spahn* și *Bebel*. Cel dintâi iese învingător cu 196 de voturi față de 175 ale lui *Bebel*.

Spahn ocupă scaunul prezidențial și se trece la alegerea de vicepreședinți. Se alege ca prim vicepreședinte social-democratul *Seidemann*, și al doilea vicepreședinte liberalul *Pasche*.

Conform paragrafului 15 din regulamental Reichstagului la patru săptămâni se face o nouă alegere de președinte, care va fi cea definitivă. De aci înainte desbaterile își iau cursul lor normal și se așteaptă cu sete lupta socialdemocraților învingători în alegeri, luptă care promite multe surprize.

Apropierea anglo-germană. O nouă încreiere de apropiere anglo-germană s'a făcut prin vizita la Berlin a ministrului de război englez lordul *Haldane*. — Foile germane atribue acestei vizite o însemnătate excepțională în interesul punerii unui capăt hărțuicilor continue între aceste două mari pueri. Confracții lor englezi însă atribue vizitei lui *Haldane* mai mult o însemnătate de ordin științific decât politic. Amintesc însă, că date fiind legăturile ministrului de război englez cu o mare parte a oamenilor politicii nemți, nu este eschisă posibilitatea unei conversații și asupra legăturilor cari privesc aceste două țări. Lordul *Haldane* a conferit multă vreme cu cancelarul *Bethmann-Hollweg* și cu ministrul de război *Heeringer*.

„Daily Chronicle” scrie despre această vizită: Suntem siguri, că lordul *Haldane* va face noui pași spre o apropiere anglo-germană, cu toate că ar fi prea de vreme, de a vorbi de o înțelegere serioasă. „Daily Graphic” scrie: Orice cetățean cinstit știe, că nu se poate exagera însemnătatea

„N. Fr. Pr.” în articolul său de fond din numărul recent trage concluziile sale și zice, că câtă vreme Germania își întărește forța ei maritimă de război, Anglia nu va putea sta cu mâinile în sân, ea care are supremația mărilor.

Reese deci din anticipațiile acestea a presei, că nimic serios nu se poate aștepta pe urma vizitei lordului Haldane la Berlin, care în împrejurările actuale nu poate crea încă nici o atmosferă favorabilă unei apropieri.

Dragostea.

Lipovenii sunt o curioasă specie de oameni, imi spuse într'un rînd un tovarăș fugar din Rusia. În sfînta împărăție friguroasă, și nemărginită, pe drumurile stepelor, în iarmaroccele tîrgurilor, întâlnești oameni cari poartă stigmatele tuturor raselor asiatice. Între toți deosebiți pe Moscovitul acela, pe care din operele marilor lor scriitori, îl știi drept fire domolă de turmă, om mare cu ochii șterși, cu pometele ieșite, cu pletele câmpii. Vorbește cuminte, face cruci și se gîndește la Dumnezeu. Dintre Moscoviții aceștia ai Marii Rusii ne-au venit și sectarii noștri Lipoveni. Dar Rusii aceștia nu-i vei cunoaște în de-ajuns dacă-i vei judeca numai după cărți. Moscoviții într-adevăr fac cruce mari, își zic pravoslavnicii, dar în sufletele lor trăiește vechiul păgânism. Dumnezeu lor e ceva nehotărît — și pentru ei ființă și făptură deplină, are de pildă Sfîntul Neculai, căruia i se închină. De această cinste se bucură și alți sfinți și mucenici nenumărați. Ba chiar și oile și rîmătorii unora din sfinți, și măgarii pe care o seamă din mucenicii umblau călări. Moaște de oameni și de animale adună mii și mii de oameni în jurul lavrelor colorate albastru cu turnurile în forma unei cepe uriașe... Moscoviții aceștia au aplecare mare spre petreceri sgomoțoase, beții adevărate de cari dvoastră nu vă puteți face idee... Cîntecele cari sună în Ucraina, la Maloruși, doinele de pe coastele Carpaților, au o poezie blîndă și dulce. Acolo la Moscoviți, omul urlă cu înverșunare. Când cântă adevărați cântăreți trobuie să-ți astupi urechile. Se sting dămpile, zurăe și se sparg geamurile. Din poporul acesta blînd al scriitorilor, ies Cazacii cruzi cari zdrobesc cu enaturile pe frații lor. Din pravoslavnicii creștini ies negustorii șireți și lacomi, și cinovnicii lași și fără nici un scrupul. Omul acesta blînd al stepelor își ucide nevasta cu căleaiul după fiecare chef... Lipovenii, sectari nedomoliți, au toate calitățile și mai ales toate scîderile fraților de care s'au despărțit: șireți și lacomi, cruzi și intoleranți... Femeia e o roabă: ai văzut'o încovăiață și zdrobită, în vile de la Saricchioi... Iar în ceea ce privește dragostea lucru care te interesează poate, ce să-ți spun? Aici dragostea e o simțire gingașă, complicată cu înflorirea primăverilor, cu cîntecele privighitorilor și o lumă plină. O fată mare, o nevastă tină, la Români de pildă, așteaptă dragostea cu toate farmecele ei: cu vorbele șoptite abia înțelese, cu glumele dulci, cu așteptările înfrigorate... Visează, poartă busuioac în sân, umblă pe gînduri, se împotrivesc o vreme. Dragostea, în dorurile ei, în tot ce are ea înaintea faptului, e ceva delicat; primăvara aceasta a simțirilor, împrăstie peste tot restul vieții ca o mireasmă de amintiri și mîngăieri... La Lipovenii de aici și din centrul sfîntei Rusii iubirea e aproape actul simplu și brutal... Sfiala, rușinea, toată taina care ivăluie dragostea acolo sunt necunoscute...

Imi aduc aminte de multe întâmplări, care ți-ar putea lămuri mai bine lucrurile.

Eram într'un rînd într'un sat de la granița siberiană. Mă oprisem pentru puțină vreme. Trăiam singuratic așa putea zice, la niște țărani, eu care abia schimbam două vorbe: bărbatul era un om mare și păros, cu ciubote și cojoc cari miroseau a dohost; femeia lui voinică și grasă, e'o voce

cicălitoare și ascuțită. Malurile unui părau care trece prin apropiere (ii zicea Zaluga) erau pustii și triste. Zarea de stepă avea o melancolie neputasă. Trăiam o viață măhnicioasă. Mă duceam din când la primărie. — ascultam acolo pricină de procese. Auziam oameni vorbind, îi vedeam certându-se și zbuciumându-se: era mișcarea vieții.

Pe staroste nu-mi mai aduc aminte bine cum îl chema. Mi-se pare că-i zicea Matvei. Era un moșneag slab, e'o barbă ascuțită, un smoc de fire gălbui-cărunt și rare. Vine înaintea lui și a bătrînilor care-i țineau tovarășie, o păreche: un bărbat tinăr și voinic și o muierească mititică, cu ochii plini de voiciume.

„Ce este, oameni buni? ce pricină aveți?” întrebă starostele.

Bărbatul era cam bleg. Vorbea rar și moale, uitându-se în pămînt:

„Apoi nevasta m'a adus, moș-Matvei. Zice că nu vrea să mai trăiască cu mine...”

— Firește! strigă muierea. Pîne și sare eu de-acuma nu vreau să mai mănîne cu tine...

— Vorbește încet, Catia, — să întoarcă spre ea starostele. Și spune, ce este? Spune tu întâi, băiete, de ce nu vrea femeia să mai trăiască cu tine...

— Nu vreau! nu vreau! țipă femeia. E nepuținicos!

— Așa? așa? cuvîntează Matvei starostele, scărpinându-se gînditor în barbă. Tu ce zici, băiete?...

— Eu ce să zic? răspunde cu greutate bărbatul cu privirile în pămînt, eu zic că nu-i adevărat!...

— Așa? cum nu-i adevărat? cum nu-i adevărat? încep deodată ascuțit femeia. Cum nu-i adevărat? Și se rezeșia cu capul ea o țarcă spre omul ei...

Atunci starostele se încruntă la față și ridică o mîna. Vorbi cu gravitate:

„Ei, Catia, fii cuminte; taci din gură... Aici nu sunteți la voi acasă...”

— Nu mai trăiesc eu dînsul! Mă duc la mama acasă! ori mă duc în lume!” striga femeia cu o țare.

Bătrînii se priviră; apoi se adunară într'un colț de odaie și să sfătuiră încet. În sfîrșit starostele se întoarse spre pricinăși și le rostii tărîrea:

„Ascultă, Hia, și tu Catia... Noi nu știm care are dreptate. Trebuie dovadă...”

— Foarte bine! foarte bine! strigă neînduplecată muierea. Foarte bine!...

Și s'a făcut dovada în fața juriului. Dintr'o odaie au ieșit bătrînii gînditori, bărbatul mai bleg și mai supărat decît oricînd. Toți oari erau în primărie au înțeles de partea cui era adevărul...

M'am dus acasă, gîndindu-mă la Basarabia noastră și la oamenii ei... În sat a fost oarecare fierbere. Vedeam cum se adună femeile în amurg la porți și vorbesc despre ceva cu pornire, cu ură. Judecau pe Catia. Era singura femeie cu ochii întunecoși, singura subțire și frumuseică și n'o puteau ierta. Înțelegeam că plînuiesc s'o bată, s'o alunge din sat. Și într'o seară, gazda mea, grozav de satisfăcută rîdea cu lacrimi cutremurîndu-și tot trupul uriaș și povesteau unor cumetru o întâmplare foarte hazlie. Uitase că sunt acasă — și glasul ei țipător răzbătea puternic în odaia mea:

„Ah, dragele mele, am spus eu că spînzurata ceia e vrăjitoare... e neam de țigancă și știe fermeca...”

— Ce s'a întâmplat? ce a fost? găgăie grăbit un stel de gospodine.

— M'am înțeles eu cu omul meu. Și-a pîndit'o în rîpa părauului... I-am spus eu ce să facă. Ea și-a dus iapa la păseut și se întoarcă acasă... Zic eu: lăsa vine. Du-te acuma și să nu-ți fie frică, să faci cum team învățat... Și să vedeți. Ii ese Gavril înainte ș'o apucă. Începe ea să țipe. El o grămădește lângă tufe. Strigă eu: Nu uita ce ți-am spus: Spune tatăl nostru! fă-ți cruce cu

limba!... Căți bărbați nu se puteau apropia de dînsa, bat'o Dumnezeu s'o bată de vrăjitoare! Ce făcea, ce dregea, nu-i puteau face nimic. Da' așa. Gavril, cum l'am învățat eu, i-a tras doi pumni buni, și precum am spus a făcut rugăciunea și semnul cu limba — și gata! Numai așa i-a venit de hac și i-a stricat drăceveniile și vrăjile ei!...

Mie, în odaia mea, nu-mi venea deloc să rid... Mă gîndeam că sunt aproape de Asia neamurilor felurite și ea și Alexandru Macedon, în trecerea prin o ciudată țară.

Dar mi-s'a întâmplat să văd tot așa un lucru vrednic de mirare și în vecinătatea Moscovei, nu numai dîncolo de Don. Eram la o moșie, la un prieten care tocmai își isprăvisse studiile de medicină. Petreceam la pescuit, la vînătoare, — eram și-n întia tinărețe, și' puținele zile ferice pe cari le-am avut.

Într'o zi se infățîșază la curte doi gospodari tineri, înalți și voinici. El în cămașa roșie, încins cu frînghiuța împletită din verde și galben cu canaf la o parte; ea cu fusta largă și neretită mărunt, fusta galbină cu flori roșii și broboada de mătăasă ea para focului. El aducea două rațe mari albe, câte una la fiecare subțioară. Ea ducea în brațe învălit strîns în scutece un sugaci.

Bărbatul se infățîșază cu smerenie. Prietenul meu Alexei era feciorul stăpînului moșiei.

„Ți-am adus, batiușca, un plocon pentru facere de bine”.

Batiușca Alexei întâi s'a uitat cu mirare la plocon și la om, după aceea a privit la gospodine și-a zîmbit. Atunci parecî înțelese și primi cu dragoste cele două rațe albe.

Dupăce au mai vorbit puțin ș'au întrebat de sănătate pe prietenul meu, bărbatul și femeia s'au închinat cu plecăciune. Alexei a scos un ban de argint și l'a strecurat în scutecele copilului. Nevesta s'a plecat și i-a sărutat mîna, și-a pironit apoi ochii galeși asupra lui. S'au întors, s'au dus.

La întrebările pentruce s'au infățîșat așa, de ce au adus plocon, — prietenul meu zîmbea cu stîngenie. Abia către seară cînd ieșisăm cu puștile pînă la marginea unei dumbrăvi de mesteacăn, imi istorisi rîzînd o întâmplare.

„Inchipuiește-ți, dragă, că oamenii aceștia anul trecut mi-au ieșit înainte chiar aici la marginea dumbrăvii... Erau tulburăți; au căzut în ghemunchi și au ridicat spre mine mîinile. Batiușca! nu ne lăsa. Alexei Ivanov, fie-ți milă de noi! grăia bărbatul. Noi ne-am însoțit de doi ani, și pînă acum nu ne-a bucurat Dumnezeu cu nici un copil. Ce n'am făcut? Am plătit rugăciuni; am fost pe la lavre; am purtat amîndoi la gît pungulițe cu ciolănașe sfînte, și tînduri din corabia mîntuitorului; degeaba! Am fost și la babe, ne-am descîntat. Pe urmă ne-am dus la un doctor la tîrg la Moscova. Și doctorul a zis că degeaba — degeaba toate! că eu sunt de vină! Femeia-i vrednică, da eu am o pedeapsă de la Dumnezeu...”

— Ei? și ce vrei de la mine? — Femeia se plecă pînă la pămînt cu obrazu în palme...

Omul ridică brațele și începu iar tînguirea lui încureată, — pînăce, la urmă, e'o uimire pe care ușor ți-o poți inchipui, am aflat ce cereau dela mine. Femeia ridicase încet capul și mă privea cu ochi unezi...

— Ei? și le-ai ascultat rugăciunea? întrebă eu pe prietenul meu Alexei.

— După cum vezi, Dumnezeu i-a bucurat c'un copil. Și-au venit să-mi mulțumească. Mi-au adus și plocon... Dar omul era bucuros încă de anul trecut cînd s'a depărtat dela marginea Dumbrăvii, și a lăsat lângă mine pe femeie, care ofta stînd jos pe iarbă, și zîmbea cu teamă parcă și mă privea pe furie...”

„Viața Românească”.

M. Sd.

Industria de granit, sienit și marmoră, precum și fabrica de ciselare

JOSIF NAGY, Brașov, Strada Fântanei 50.

Primește ori-ce lucrare de clădire, precum și lucrarea mormintelor, mauzoleelor în tot stilul: execută toate lucrările de marmoră. — Prețuri ieftine. Atelier propriu pentru lucrări în calciu, trabait și marmoră. — Mare depozit de cruci și monumente, din cari ține în depozit spre vânzare, fie în mic ori mare, iar industriașilor liferează în prețul fabricii.

INFORMAȚII.

ARAD, 10 Februarie n. 1912

Din cauza sfintei sărbători de Luni, Sf. Vasile, Grigorie și Ioan, numărul următor al „Tribunei” va apărea numai Marți noaptea.

— **Pentru fondul ziaristilor.** Dl. Nicolae Gavrilă, învățător în Ohababistra, a dăruit, din prilejul fidanțării sale cu d-soara Viorica Lilescu — ea răscumpărare a anunțurilor de logodnă — suma de 10 cor. fondului ziaristilor români.

— **Sărbătorirea maestrului Caragiale.** Din București ni-se scrie: Cercul literar și artistic al teatrului „Comoedia” a organizat pentru Duminică 29 Ianuarie, la ora 3 p. m., un festival literar și muzical pentru sărbătorirea maestrului nostru al literaturii române, I. L. Caragiale.

Festivalul acesta se dă cu concursul societății scriitorilor români și al societății autorilor dramatice români, ai căror membrii vor citi din operele lui Caragiale.

Orchestra teatrului „Comoedia” pregătește pentru acest festival un program extraordinar.

Principesa Maria va onora cu prezența sa festivalul, la care vor asista și unii dintre domnișorii miniștri.

Tot pentru sărbătorirea maestrului Caragiale artiștii teatrului „Comoedia” vor reprezenta Luni seara 30 Ianuarie, hazlia comedie „D'ale Carnavalului”, una din nemuritoare capodopere ale jubilarului.

Spectacolul va începe cu monologul „Întâi Aprilie” de I. L. Caragiale, zis de directorul de scenă al teatrului „Comoedia”, d. Ion Manolescu.

— **Un moftolog al „Gazetei”** într'un număr recent al ziarului nostru pusesem o întrebare foarte logică, că cine o fi d. I. Corbu care iscădește erimpeiele „Românului”.

Era eu atât mai îndreptățită aceasta întrebare, cu cât noi cunoșteam un d. Corbu, care cetește în stele și nu în mofturile „Românului” și deci nu poate fi deloc preocupat cu afacerile noastre politice, cari nu fac parte din sistemul planetar.

Mai târziu însă ne-am dat seamă că d. Corbu, astrolog consumat, era chemat să-și îndrepteze atenția asupra bolizilor din redacția lunară a „Românului”, și asupra șolomonarilor dela „Gazeta”, unde găsisse teren prielnic studiului său.

Orice om de știință confundă eu său cu un băiețel ce le tratează, de aceea nu ne-am mira cătuși de puțin să vedem apărind un nou studiu intitulat: „Găze lunare și șolomonari samurșizi în redacțiile autorizate”.

— **Cununie.** Emy Papp din Holod și Dr. Valer Muste medic în Lăpușul-unguresc, își anunță cununia care se va celebra Duminică, în 18 Februarie st. nou a. c. orele 11 a. m., în biserica greco-catolică din Holod (com Bihor).

Felicitările noastre.

— **Doi condamnați se revoltă.** Înaintea Curții cu jurați din Cernăuți s'a judecat ieri procesul de omor al fraților Kottek. Grigore Kottek a fost condamnat la moarte prin ștreang, iar Tanasko Kottek la 15 ani temniță. După ce președintele a rostit sentința, cei doi condamnați în desperarea lor au dat în lături paznicii și s'au repezit spre ușă, să fugă. Intrarea le-a fost oprită de public, în parte mare țărani. Atunci ucigașii s'au repezit asupra senatului și a juriului lovind cu seanele în dreapta și în stânga. Un tumult îngrozitor se născu în sală, căruia i-au pus capăt jandarmii, cari au fost chemați în grabă.

Comandanții au fost prinși în fiară și conduși în celulele lor.

† **Maria Aurelia Dr. Iova n. Bogdan**, tânăra soție a dlui Dr. George Iova din Caransebeș, a repausat la 8 Februarie n., în vîrstă de 18 ani. Odihnească în pace!

— **Demonstrație contra Suveranului.** Din Miskolez se comunică: La reprezentația unui cinematograf din localitate s'a făcut demonstrație contra împăratului nostru. Anume se reprezentau scene din anii 1848, cari au fost introduse de un tablou al domnitorului. La proiectarea tabloului, mai mulți indivizi din sală au început să fluere. Această demonstrație a luat proporții mari, când conferențiarul, care explica scenele, i-a rugat să înceadă cu fluierăturile demonstranților i-au răspuns cu injurăturii, triviale erumpând în strigăte: „jos cu împăratul”. A trebuit să intervină poliția, la apariția căreia demonstranții au spălat puțin. S'a deschis anchetă pentru aflarea demonstranților.

— **Deputați spanioli și imunitatea.** Raportul comisiei de imunitate din camera spaniolă amintește că în cadrul parlamentar s'a suspendat imunitatea deputaților în 404 de cazuri, dintre cari 88 pentru laesa majestatis, 3 tradare, 20 agitație contra religiei, 17 îndemn la revoltă iar restul cazuri mai mărunte. Acest raport aruncă o vie lumină asupra stărilor de prefacere prin cari trece Spania, unde democrația dăbia acum începe să-și ceară drepturile.

— **Noua căsătorie a doamnei Tosselli.** Doamna Tosselli, fosta moștenitoare a tronului de Saxonia, despre care zărele au scris atât de mult în legătură cu viața ei aventuroasă, — se mărită din nou. După cum se comunică din Berlin, dânsa se află acolo, și caută locuință pentru noua sa căsătorie, ce o va face cu un tânăr inginer din Florența. Față de știrea despre punerea ei sub epitropie, se vede, că vom mai auzi încă multe despre calambururile acestui suflet vecinic agitat.

— **Baia lui Opre.** Baia din piața bisericii românești, a dlui Opre, renovată radical a fost deschisă săptămânile trecute. D. Opre tânărul n'a cruțat într'adevăr nici un sacrificiu, pentru a face o baie modernă, care se oferă publicului tot confortul. Baie de abur, băi de vană, diferite dușuri scoțiene, tot ce se cere unei instalații moderne de baie, se găsește aci. Recomandăm baia dlui Opre publicului românesc, nu numai ca întreprindere românească, ci și ca confort pe care l' găsește pe lângă preț mai ieftin.

— **Rodin și Italienii.** Ziarul din Paris „Matin” scrie cu multă indignare, despre ofensa adusă în Roma marelui sculptor francez, Rodin, din partea artiștilor italieni. Căzută această arată de deplin dispoziția publicului, din Italia față de Franța, bătută că ea ar ajuta Turcia în războiul ei cu Italia. Această bănuială s'a format în urma conflictului maritim franco-italian, când s'a constatat că vasele franceze duc muniții și soldați tureci spre Africa. Această dispoziție generală s'a manifestat față de Rodin, gloria sculpturii franceze. „Matin” relatează cazul în următoarele: „Sculptorul Rodin se afla la Roma, unde supraveghia așezarea unui monument al său, în palatul ambasadei franceze. În onoarea artistului, președintele artelor plastice din Roma a dat un prînz, la care a invitat și o seamă de artiști italieni. Acestui prînz ar fi trebuit să-i urmeze banchetul artiștilor, dar asemenea pentru sărbătorirea lui. Dar banchetul n'a urmat, căci unii artiști s'au opus. Opunerea au motivat-o cu stările politice nefavorabile, cari există între Franța și Italia. Atitudinea artiștilor italieni — încheie ziarul — a fost primită cu satisfacție de presa din Italia.

— **Nenorocirea unor excursioniști.** Aproape toate zărele aduseseră știrea că gerul puternic din America de Nord a înghețat și Niagara. Seoașă de gheață împreunase malurile pe o distanță de cinci sute de metri. Grupe mari de excursioniști

din toate părțile Statelor Unite veneau în drum spre vestitele cataracte și treceau dela un mal la altul cu multă ușurință. Un astfel de grup din vreo 25 de oameni trecea Duminică trecută peste ghiață; cei mai mulți erau dincolo, rămăseseră numai trei inși când ghița s'a rupt și sloiul luat de torent a rupt-o în goană vertiginoasă la vale. Un tânăr a fost lovit de sloii ce veneau din urmă și zdrobit în bucăți. Doi soți — femeia și bărbatul — văzând cum gonese spre mormânt, au căzut în genunchi și îmbrățișându-se au dispărut în valuri petrecuți de lacrimile de jale ale lumii de pe tărîm.

— **Mulțămită publică.** Din prilejul arangerii concertului, a credincioșilor români gr.-or din Timișoara-Fabric, — pentru aranjamentul intern al noii biserici — au binevoit a suprasolvi următorii domni și doamne:

D. Dr. Iosif Gall membru în Casa magnaților 50 cor., dnii Dr. Traian Putici protopresbiter, Antoniu Mocionyi de Foeni și George Ioanovici Babi câte 30 cor., I. P. S. Sa Ignatie I. Papp episcop, dna Iulia Dr. Lazar, Matias Csordás și Iosif Eckert iun. câte 20 cor., Petru Toader 15 cor., Dr. Ioan Darabanth, S. Sternthal, Dr. Emil Babes Budapesta, Dr. Carol Telbisz, Em. Ungureanu, vād. Martha Dragonescu, Dr. Francisc Csorba Budapesta, Mihai Păcățian Comloșul-mare, George David Ruszkabánya și Vioara Ardelean câte 10 cor. P. C. Sa Aug. Hamsea, Filaret Musta, Voicu Hamsea, R. Ciorgariu, G. Letics, I. Németh, Eugen Nyiri, P. Schojbert, V. Radu, N. Nicorescu, P. Minișan, N. Oncu Arad, Costa Maniu, Iosif Farcheseu, I. Andreescu, G. Giuchiciu, Vasile Hossu, Iona Mészáros și R. Bolza câte 5 cor., D. Dabici (Dorgos), Iuliu Alfandri, vād. Iulia Mărza, Stefan Petrovici, Dr. C. Balta, Stan Vidrighin câte 4 cor., Dr. I. Georgevici Rékás. Comuna biserice izraelită din Timișoara-Cetate, David Klein, I. Cimponeriu Lipova, Popa Buzias, E. Mezin Nereu, I. Cucu, Frații Deutsch (Fabric), dna Dadányi, E. Prazici, C. Nenad și D. Ioanescu Remetea câte 3 cor., G. Tocitu, Călăcea, N. Vulpe Jiadani, P. Jurma St.-Andras, Ioan Clavosiu, N. Martinovici Topolea, V. Terebentiu Petroman, I. Crainic Unip, T. Petu Giroc, D. Voniga Giroc, G. Selegeau, A. Raicu Giroc, I. Vuia Caransebes, P. Mezin Nereu, G. Cinea, Sofr. Marton, N. Diminescu, G. Musteti, N. Gerdan, Antoniu Novotny, R. Zărie, văduva Marcovici, I. Balint, A. Kiines & comp., F. Wilhelm, Csendes & Fischer, D. Voica, Tr. Lungu, Ign. Stroia, M. Ardelean, Iosif Kremer, G. Gruiu, N. Klein, Nic. Jian, Iulius Costora, G. Miculescu, A. Stoicu, M. Dincia, M. Rista, D. Dozse, Tr. Olareseu, M. Moldovenescu (Murani), P. Manoeuvre, Dr. V. Mezin, P. Sepetian, Dr. P. Cioban, Dr. C. Crăciunescu, V. Vaiantiu și Ioan Milea câte 2 cor., Constantin Tanan, G. Medveșan, D. Vasilescu, I. Creța, E. Cloașe, P. Olariu, M. Büchler, P. Rotariu, D. Matias, G. Despot, D. Mureșian, Tr. Hert, V. Ionescu, I. Babeu, L. Rațiu, V. Roman, I. Popa, I. Russu, I. Ciorgariu, T. Bucurescu, P. Savi, I. Giuchiciu, E. Cereșan, I. Tioldan, V. Popovici, A. Muhutia și A. Kállay câte 1 cor.

Primească toți contributorii cele mai profunde mulțumiri pentru prețiosul lor sprigin. **Com. aranz.**

x Recomandăm atelierul de cruci și monumente Iosif Nagy, Brașov, unde se lucrează cele mai frumoase cruci pe mormânt și alte monumente, dela execuția cea mai fină până la cea mai complicată. Material de granit, piatră indigenă și străină, marmoră, sienit. Lucrează mazole și cripte familiare cu prețuri ieftine. Recomandăm atelierul și în atenția fabricelor de mobile pentru cumpărarea tablelor de marmoră.

x **Seminarul juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas** (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fîind în pragul proiectelor de reformă a învățămîntului juridic, e dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațială.

x **Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rákoczy, prăvălia pentru elită**, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

FABRICA DE SPALAT CU ABURI
„KRISTALY”
Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chimică.
Spălare cu aburi.
La suma de poșta 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

x Azi dăbia se mai află câte o familie, care poate trăi fără nici un instrument muzical. Muzica dă voie bună, vioiciune celor ce o ascultă. Doar nu se poate închipi muzică bună fără instrument de asemenea bu. S'au dovedit de cele mai bune instrumente, având plăcut și construcție fină instrumentele muzicale de la fabrica *Mogyorossy Gyula* Budapesta VIII Rákoczi-ut 71, despre cari vorbește mai pe larg anunțul publicat în numărul de azi al ziarului.

x *Adolf Nadler*, fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII*, str. Prater 2. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comuncilor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe chel-tuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x *Cei cari cumpără pian* să inspecteze mai întâiu depozitul din Cluj al lui I. Triska, distins cu cele mai mari premii pentru că ține în magazin numai cele mai bune pian, pianine armonii de cel mai bun fabricat, și e totodată cel dintâiu și cel mai vrednic de încredere în vor de cumpărat din Ardeal. Pentru amănunte recomandăm în atenția publicului numeroasele scrisori de recomandare apărute în numărul de azi.

x *Pantofari și cbotari*, dacă voți să vă procurați materialul necesar calitate bună și preț ieftin, adresați-vă la firma I. Gottstein și fiul, Sibiu, Piața mică 5, unde se află în bogat asortiment, tot felul de tălpi „vaches” indigene și străine, crupon, căptușeală de toate calitățile. Piele, de șevro și box, diferite fabricații. Tocuri de gumă Berson Palma și americana Sulivan, negre și galbene.

Mișcare culturală și socială.

— Petreceri, concerte. —

Concert și reprezentațiune teatrală în Oravița. Ni se scrie din Oravița: Reuniunea română de cântări și muzică din Oravița-montană organizează la 15 Faur n. în sala mare a otelului „Coroana” un concert și festival grandios, care va fi o atracție excelentă de carnaval. Din toate părțile se arată un deosebit interes pentru petrecerea asta.

Oaspeții vor fi primiți cu toată căldura; aranjeri binecunoscuți publicului românesc oferă garanție deplină, că oaspeții se vor amuza delicios.

Comitetul a trimis următoarea invitare: „Reuniunea română de cântări și muzică din Oravița-montană” aranjează Joi la 15 Faur st. n. 1912 (Intimpinarea Domnului) în sala otelului „Coroana Ung”, din localitate un concert împreună

cu teatru la care sunteți invitați împreună cu st. familie. Prețurile locurilor: Loc de șezut 2 cor., loc de stat 1 cor. 60 fil. Membrii contribuitori ai Reuniunii plătesc pe jumătate. — Preziđiul.

Program: I. Concert. 1. C. G. Porumbescu: Sunt „Arboros”, cor bărbătesc. 2. „Pătulita” scenă humorist., predată de dl Alex. Lazăr. 3. „Cei doi voinicii”, duet comic, predat de dl Dr. N. Hubian și dl M. Tismonariu. 4. G. Dima: „Hora”, cor mixt cu accomp. de pian dl J. Lang.

II. Teatru. „Pălăria ceasornicarului” comedie într'un act de Adm. de Girardin, localizată de A. G. N. Persoanele: Cornel Arginteanu; dl I. Petru. Stefania, nevasta lui: d-șoara Iustina Giuchici. Iancu Arginteanu: dl Dimitrie Buna. Ana, camerieră: d-șoara Ana Zarcuța. Ilie, servitor: dl Alex. Lazăr. Un ceasornicar: dl Ioan Purgar.

III. Joc.

Petrecere în Arad. Corul Asociațiunii Aradane, secția plugarilor din Pârnea, invită la reprezentațiune teatrală împreună cu concert și joc ce va avea loc în 5/18 Februarie (Dumineca lăsatului de brînză) în sala casei naționale. Inceputul la orele 8 seara. Invitări speciale nu se fac.

ECONOMIE.

„Mureșanul” institut de credit în Maria-Radna, își va ține adunarea generală anuală la 22 Februarie n.

BIBLIOGRAFII.

A apărut:

Revista Idealistă Nr. 9 și 10 pe 1911, cu următorul conținut:

A. D. Xenopol. — Lecțiile dela Sorbona asupra Teoriei Istoriei. II. Repetire și succesiune. N. Zaharia. — Consolarea. Studiu psihologic. Eugenia de Reus Ianculescu. — Roma. II. Franc Thomas. — Chestiuni vitale. VII. Mare dezordine. N. Russu. — Inceput de navelă. E. Grigoraș. — Ploaia și grindina. Cronică științifică. Bulletin bibliografic. Cărți române. Lui Dimitrie August Laurian de Lazăr Spiridon Bădescu. — D. C. Z., La cruci (leoame dela țară) de M. Lungianu. — D. C. Z., Insemnare a călătoriei mele de Constantin Golescu. Cărți străine. D. C. Z., Quelques poésies de Mihail Eminesco. Traduites par Al. Gr. Soutzo. — Argus, De la Méthode dans les sciences. Deuxième série. — Argus, In-

roduction à la Sociologie de E. de Greef. — Argus, Sociologie générale de M. H. Cornejo. — Argus, La Morale de Jésus de I.-M. Lahy.

**12 BUCĂȚI ILUSTRATE
FOTOGRAFII PROPRII
2 COR.**

**SE POT COMANDA NUMAI LA
URAI JÁNOS,
FOTOGRAFUL CURȚII ARCHIDUCULUI IOSIF
ARAD, FORRAY-UTCA 1.**

POȘTA REDACȚIEI.

Pentru „Gazeta Transilvaniei”. La o somare indirectă a noastră adresată „Gazetei Transilvaniei” într'o notiță la „poșta redacției” relativ la banii ce a încasat pentru fondul ziaristilor „Gazeta” răspunde azi, că suma încasată spre acest scop este de 3321 cor. 60 bani și că este depusă cu libelul 22.083 la filiala băncii „Albina”, care se află în posesiunea doamnei văd. Elena Dr. A. Mureșianu. Luăm act. Nu putem înțelege însă supărarea „Gazetei” pe aceasta chestie. Ar trebui să ne fie mulțumitoare că i-am dat prilej să lămurască o afacere, asupra căreia n'am admis să fie atacată ori bănuțită cu incorectitudine. Nu avea nici un haz, să ne răspundă burzuluiță pentru această provocare. Iată că noi îi dăm cu plăcere relații despre încasările noastre, pe seama fondului ziaristilor, în urma provocării ce ne face. Sumele încasate de noi sunt odată 648.06 depusă în libelul Nr. 18322 la „Victoria” și 485.87 fil. depusă în libelul Nr. 16324 „Victoria”. Suma aceasta din urmă este colectată la festivitățile inaugurării palatului „Tribunei”. Libelele se află la administrația noastră.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Laur Moldovan, Bazna. Anunțul publicat de 5 ori costă 4 cor.

Redactor responsabil: **Iuliu Giurgiu**, „Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

Leon Tolstoi.

215

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

XXXIV.

Kutuzow zise în franțuzește:

— Atunci dta nu ai, ca alții, părerea că trebuie să batem în retragere.

— Din potrivă, serenissime, răspuse Raikoski: în angajamentele nehotărâte, învingătorul este acela care arată mai multă tenacitate. Și sunt de părere...

— Kaissaroff! strigă Kutuzow aghiotantului său, sezi jos și serie ordinul de zi pentru mâine. Iar tu, se adresă el unui alt aghiotant, să faci înconjurul liniei și să spui întregii armate că mâine atacăm.

Și grație acelei legături misterioase care menține în armată un acelaș spirit și care formează nervul rășboiului, cuvintele lui Kutuzow, ordinul său de zi pentru lupta de mâine se răspândiră simultan în toate rindurile. Căci ceea ce spunea Kutuzow nu era rezultatul unor combinațiuni dibace, ci sentimentul intim al sufletului însuși al comandantului șef, și care rezuma sentimentul intim al fiecărui rus. Aflând că a doua zi vor merge să-l atace pe dusman, primind astfel confirmarea propriei lor dorințe, soldații obosiți și sovăitori, primiseră nădejde și se consolară.

XXXV.

Regimentul prințului Andrei făcea parte din rezerva care rămase inactivă până la ceasurile două în dosul

lui Samenovski, sub acțiunea unui formidabil foc de artilerie. La ceasurile două, regimentul care perduse mai bine de două sute de oameni înaintă peste câmpia de ovăș căleată în picioare, în spațiul cuprins între Samenovski și bateria așezată pe colină, în locul unde atâtea mii de oameni au fost masacrați în aceea zi și asupra căruia inamicul îndrepta în acest moment focul concentrat al mai multor sute de tunuri.

Regimentul perdea încă o treime din efectivul său fără să se urcească din loc și fără a trimite o singură împușcătură. În fața și mai ales la dreapta, în fumul des, tunurile bubuia; și în această atmosferă misterioasă ghiulele sburau fără încetare cu o iuteală suierătoare, împreună cu grenadele văjăitoare. Câte odată, ca și cum s'ar fi dat oamenilor o odihnă, bombele sburau timp de un sfert de ceas pe de-asupra capetelor lor. Altă dată, într'o singură minută, mai mulți oameni erau loviți și fără încetare se ridicau morții și răniții. Cu fie care lovitură, acei cari nu erau loviți, vedeau scăzându-le șansele de a rămâne în viață.

Regimentul era împărțit în coloane îndepărtate ca la vre-o trei sute de pași una de alta; dar cu toate acestea oamenii rămăneau sumbrii și tăcuți.

Li-se recomandă să se așeze la pământ; unii își scuturau pulpanele mantalelor, alții își frecau baionetele cu bulgări de pământ pe cari le sfărâmau între degete. Alții iar se descălțau, își așezau obielele pe picioare și se încălțau iar. Alții clădeau căsuțe din paie ori împleteau garduri de stuh.

Cu toții păreau absorbiți în ocupațiunile lor. Când se îndepărtau brancardele cu răniți ori când, prin mijlocul fumului nu părea a lua oeva în seamă. Dar când artileria și cavaleria se urneau pentru a intra în foc, din toate părțile porneau exclamațiuni încurajatoare. Cu toate acestea soldații se interesau mai ales

de incidentele și de evenimentele în afară de bătălie, ca și cum atenția acestor oameni chinuți la morală, se odihnea în faptele vieții de fiecare zi. Așa, atențiunea futurora fu absorbită de un cățel cu părul roșcat venit cine știe de unde și care se pomeni deodată în rinduri cu coada în sus și care numai decât se dete cu agilitate la oparte, cu un lătrat urias, de lângă un obuz care explodă lângă dînsul. Intreg regimentul izbucni în ris. Din păcate, distracțiile de acest fel nu durau decât puține minute; oamenii stăteau de mai bine de opt ceasuri sub vesnica amenințare a morții iar chipurile lor palide și descompuse se îngălbeiau și se posomorau din ce în ce mai tare.

Prințul Andrei, palid și întunecat ca toți oamenii regimentului său, se plimba pe câmpia de ovăș cu trupul pe piept, cu mâinile la spate. Nu avea nimic de întreprins, nici o poruncă, de dat. Totul nimeea dela sine, morții erau dați la o parte, răniții erau ridicați și rindurile se reformau. Dacă soldații înaintau prea mult la dreapta sau la stînga, ei reveneau din nou. La început, prințul crezu de dătoria sa să-i încurajeze pe soldați; dar își dete numai decât seama că ei nu aveau nevoie de aceasta. Toate puterile sufletului său, ca și acelea ale fiecărui soldat, tindeau inconștient a îndepărta groaza pe care li-o inspira situațiunea.

Prințul Andrei își tira picioarele, făcea să fosnea-se iarba, și privea la praful care-i acoperea cismele. El mergea când cu pași mari, silindu-se să-și pună picioarele în urmele lăsate de cosăși, sau își număra pașii socotind în minte cam câți pași din aceștia ar parcurge spațiul de un kilometru, sau smulgea din pământ câte o floriciță de absint pe care o freca între podul palmelor, după care-i mirosea parfumul tare și acru.

(Va urma).

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

in

BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă »Apollo«).

Insoțirea de consum și valorizare în Năsăud

CONCURS

la postul de **conducător** al prăvăliei »Insoțirea de consum și valorizare în Năsăud«.

Petenții au să dovedească:

1. Purtare morală neexcepționabilă.
2. Capabilitate și praxă comercială, atât în contabilitate, cât și în conducerea negoțului.

3. Cunoștința în vorbire și scriere a limbii române și maghiare. — Vor fi preferiți cei cari poșed și limba germană.

Conducătorului i-se asigură deocamdată salar lunar de 160 cor. — I-se pune în prospect îmbunătățirea salarului, eventual și anumite procente din venitul brut ori curat; aceasta însă numai în proporție cu prosperarea prăvăliei și cu serviciul prestat.

Dela conducător se cere să depună cauție de 2000—3000 cor. în bani gata ori în hârtii de valoare.

Terminul de concurs se stabilește pe 25 Februarie 1912.

Reflectanții sunt recercați a se adresa la subscrisul.

Năsăud, (Naszód), la 6 Febr. 1912.

Teodor Simon,

profesor, notarul direcțiunii »Insoțirea de consum și valorizare în Năsăud«.

Se caută

un învățător suplent

pe 3 luni, — a se adresa d-nului *Laur. Moldovan*, inv. în Bazna.

Pește sărat.

Taranka, alb 100 klgr. 70— Cor.
Deverika, mare » » 90— »
Deverika, mai mare » 100— »
Șalău . . . . 100 » 90— »
Știucă . . . . » » 88— »
Crap, mare . . » » 110— »
Somn, de mijloc per klgr. 1-20 »
Somn, mare » » 1-40 »
Somn Pana, în fălii » 1-80 »
Ceapă 100 klgr. 16— »

Liferează cu rambursă

**PETROVITS és PANTITS
VERSECZ.**

Ce faceți băieți? — Tata ne-a dat voie! Căci fumăm doar tuburi veritabile Antinicotin firma „JACOBI” din cutii de lemn

Păziți! Sunt veritabile numai cu Inscricțiunea »JACOBI«.

TIMBALE

cu organism patentat de oțel, dând sunete rezonante și foarte plăcute, — se pot căpăta și pe rate. — Gramofoane cu plăci artistice, — vioare, flaute, harmo-

nici ș. a. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplată. Inventatorul pedalului modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gratis.

Mogyórossy Gyula,

kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

Caut

un scrietor stabil,

care e versat în afaceri de cancelarie advocațială. — Condiții favorabile, post stabil.

Dr. Gavril Cosma,
advocat în Beiuș.

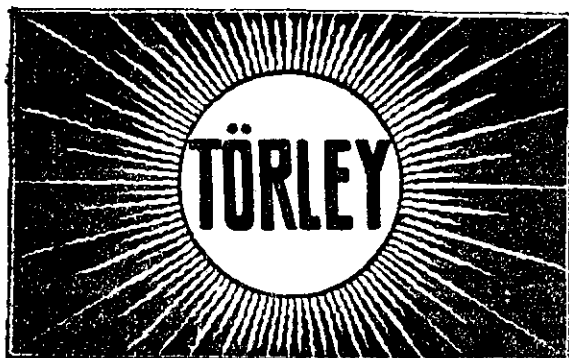
Mill-Telep

mai multe milioane de altoi de viță de vie

în **NAGYÖSZ.**

Gea mai mare școală de popinărie de viță din Europa medie.

Catalog gratis.

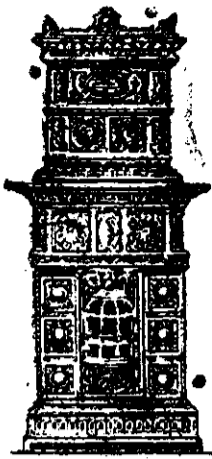
BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1911.		1912.	
15 Ianuarie		5 Ianuarie	14 Ianuarie
ACTIV			
169 342 854	{ 119 734 854 Rezerva metalică aur	157 683 083	219 668 049
	{ 49 608 000 » trate aur	61 958 000	219 641 083
870 213	Argint și diverse monete		592 885
97 731 918	Portofoliu român și străin		649 273
	{ *) Impr. pe ef. publice	6 650 500	150 510 443
28 731 623	{ » în cont curent	7 130 647	146 738 387
11 999 924	Efectele capitalului social		13 199 820
17 994 307	Efectele fondului de rezervă		13 781 147
4 301 621	» » amort. imob. și mașin. de imprim.		11 952 624
6 018 530	Imobile		17 636 577
722 450	Mobilier și mașini de imprimerie		4 216 621
224 920	Cheltuell de administrațiune		6 084 858
110 125 545	Depozite libere		790 929
18 870 409	Conturi de valori		18 424
54 602 054	Conturi curente		157 419
521 536 368			116 529 790
			23 987 975
			70 422 513
			635 611 506
			638 847 525
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 030 309	Fond de rezervă	32 057 361	32 057 360
4 376 124	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. imprim.	4 682 522	4 682 522
335 248 970	Bilete de bancă în circulațiune	438 223 391	439 250 130
211 084	Dobânzi și beneficii diverse	78 428	218 944
110 125 545	Depozit de retras	116 529 790	116 989 750
29 544 336	Conturi diverse, sold	32 040 016	33 648 819
521 536 368		635 611 506	638 847 525

Scomptul 5%
*) Dobânda 5%

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că primește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fert cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințos.

Comandele se execută imediat.

Ioan Kallap

industrie de ceară și turtărie mare.

Arad, Strada Deák Ferenc 6.

Casa proprie.

Telefon 863.

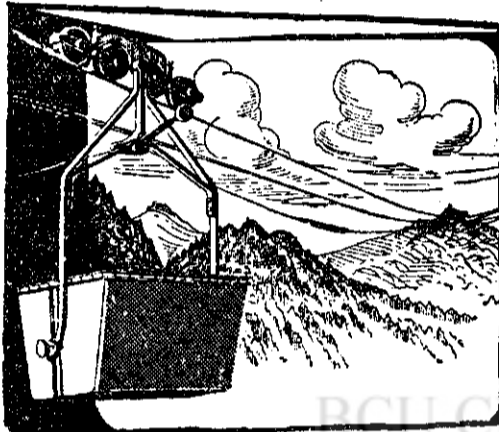
I-și recomandă luminile și toate obiectele în acest ram pentru biserici și alte scopuri.

Eptropiile și vânzătorii primesc rabat mare.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.

Linii funiculare, șghia-buri de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânhii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

≡ Ceasornice, giuvaere, ≡
≡ gramafioane, și plăci ≡

se pot cumpăra pe lângă garanție de 10 ani, cu prețurile cele mai ieftine din întreaga țară, fie chiar și pe rate, la marele depozit alui

Tóth József,

ceasornicar și giuvaergiu.

Szeged, Dugonics-tér 11.

Reparații cu garanță de 5 ani se fac ieftin.

Catalog ilustrat trimis gratuit.

— Nenumărate scrisori de recunștință. —
Revînzători se caută.**In atenția pomicultorilor!**

Ofer altol de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2—3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Orova Károly,

inginer-mechanic diplomat.

Budapest, V., Kálmán-utca 24.

Telefon 146-38.

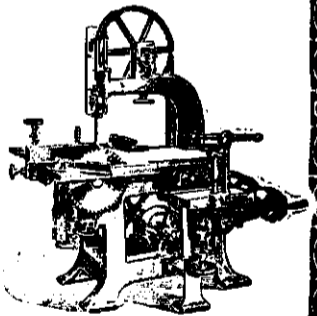
Reprezentantul fabricii de lucrare a lemnului de specialitate TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.

Specialități: Herestraie rapide și cu două tăișuri, instalare completă de herestraie cu aburi și uzine. Garnituri pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur.

Mare depozit în mașini și unelte pentru lucrarea lemnului pe seama măsarilor și inginerilor.

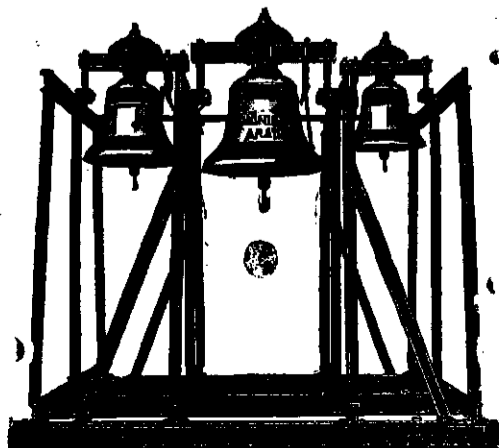
Condițiuni favorabile de plată!

Catalog trimis gratuit!

Frideric Hönig turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor

Arad, Strada Rákoczi No 11—28. — Fondat în anul 1840.

— Premiat în anul 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție de mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față de orice alte clopote la turnarea unui și aceluiași e tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare, clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noi pe lângă o suprasolvire neînsemnată. Clopote mici avem totdeauna la dispoziție Liste de prețuri și cu ilustrațiuni la dorință se trimit gratuit și porto franco.

Cine voiește

rachie curată

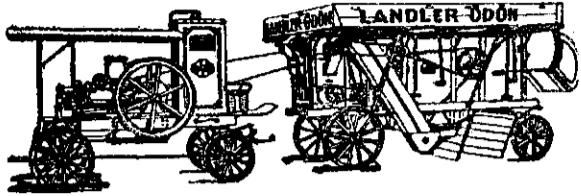
să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

Greciun & Voda
din Lușoș.

care dispune de căzării mari proprii în Bănat și Ardeal.

Patentatură originală din Suedia.

„ROBUR” motor cu olei natural
 în urma multiplelor calități este
cel mai bun dintre toate mo-
toarele de acest fel
 având o putere de 2-300 cai (HP.)

Noutate! Noutate!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm poentru:

mori-, ateliere industriale
 și la totfelul de mașini agricole.

Spese la cias după fiecare HP. 1 1/2 fil.

Nu este supus supravegherei finanțelor!

Se vinde și în rate! **Garanție deplină!**

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.
 Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön, Motortelepe,
Budapest, Lovag-u. 2.

PEPINIERELE
VÁSÁRHELYI & HAIDU
BIHARDIÓSZEG.

Un milion vițe americane altoite cu și
 fără rădăcini de 1 an și 2 ani.

Cultivează și livrează cele
 mai alese soiuri: *Române,*
Franceze și Ungare. — Ser-
 vește cu cele mai renumite
 vițe de Delaware produ-
 cătoare de cel mai fin și
 bine plătit vin, recunoscut
 în lume. — Comandele se
 efectuează prompt și în ca-
 litate ineccepționabilă ga-
 rantată, cu 30-40% mai ieftine ca la
 toate pepinierele din Ungaria și România.
 Vițele noastre toate sunt autentice, selec-
 ționate, dezvoltate, cu rădăcini mari și vi-
 guroase ca de 2 ani, lăstari creșcuți peste
 50-100 cm. și portaltouil în perfecta stare
 a sănătății, după cum testează certificatul
 din *Catalogul* mai recent, care la cerere
 se trimite ori și cui gratis și franco. —

Este în interesul on. public, că fiind cererile foarte multe, să
 grăbească cu comenzile spre a putea avea varietățile dorite. La
 cerere sunt rugați a ne arăta adresa exactă și că în care ziar au
 citit anunțul nostru.

Caut

UN ÎNVĂȚĂTOR

penzionat sau alt individ care se pricepe la
 economia de stup după sistemul cel nou.
 A se adresa Dlui **Eugen Roșescu,**
 oficianat de bancă în Cluj-Kolozsvár.

In grădina de iarnă a
„Hotelului Central”

condusă în spirit modern; — Onoratului
 Public i-se servesc mâncări și beuturi, de
 cele mai bune, cari mulțămesc ori-ce pre-
 tenții. — După teatru se capătă cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi
 stau la dispoziție săli separate.

Zilnic taraf de țigani, de primul rang.
 In cafenea se poate lua asemenea
 după reprezentațiile teatrale — cină.

Cu distinsă stimă: **Augustin Csormák,**
 hotelier.

Vânzare de
altoi de viță

de vie nobilă și
 pomi altoiți.

Cine voiește să aibă
 o grădină frumoasă
 de viță de vie ori
 poame, să se adreseze

cu încredere la pepinaria condusă
 conform cerințelor științifice a lui

Vityé Miklós, Ós-Csanád,
Torontálmogyo,

unde se află altoi nobili de pomi și diferite
 specii de viță de vie nobilitată și americană.

Pentru dessert: meri, peri, cireși, pruni, vișini,
 perseci, ringlote și nuci. — Prenotări pentru
 toamnă și primăvară primesc ori și când.
 Catalog ilustrat trimis franco și gratuit.

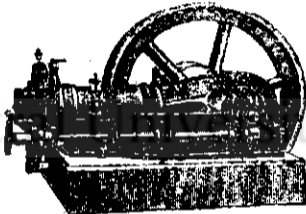

MOTOARE
ȘI LOCOMOBILE
 cu gaz, olei și benzin.

Liferare promptă

Condiții conve-
 nabile de plată!

Garanță pe timp
 îndelungat!

Fabrica de motoare din Drezda
 societate pe acții.

Cea mai mare și mai veche fa-
 brică de motoare din Germania.

AGENTURA GENERALĂ PENTRU UNGARIA:
GELLÉRT IGNÁCZ és TÁRSA
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4
 (Alkotmány-utca sarok).

Telefon 982.

Balog Sándor,

carnățarie și depozit de șuncă
 de Praga.

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 66.

Recomandă:

Șuncă de Praga,

calitatea cea mai bună,
 fără os, care e cea mai
 preferabilă comercianți-
 lor, — putându-se tăia
 excelent.

Recomandă diferite soiuri de carnea-
 țării cu prețuri ieftine — Catalog
 trimite gratuit.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garanță o dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani.
 Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J.

Cluj — Kolozsvár,
Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plățire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

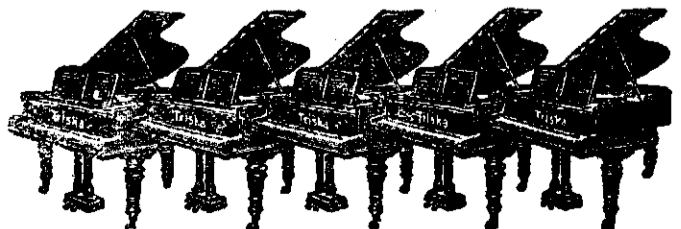
Are în depozit pian: Schiedmayer, Bösendorfer, Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Össl.

Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efeptuiește reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acurateță.

10 ani garanță
 și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință
 stau la dispoziția cumpă-
 rătorilor. — Telefon 419.

Gafea și Tea

Extras din Catalogul lui Kotányi János:

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Chlgr.	Cor. 1.60
Portorico 1/2 >	> 1.90
Cuba 1/2 >	> 2.—
lava aur >	> 1.70

Cafea prăjită:

(In prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Chlgr.	Cor. 1.90
Calitate fină 1/2 >	> 2.20
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Me- nado, Mocca) 1/2 Chlgr.	> 2.60

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Chlgr.	Cor. 2.50
Tea de Congo 1/2 >	> 3.—
Mixtură pentru familie 1/2 Chlgr.	> 5.—
Tea imperială foarte fină 1/2 >	> 6.—
Tea Ceylon foarte aromatică 1/2	> 6.—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Chlgr.	> —80

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor. 1.90
1 litru rum fin de Brazillia	> 3.40
1 sticlă 7/10 rum fin de Jamaica	> 3.50

Renumitul »ARDEIU KOTÁNYI« se vinde în cutii originale.

Kotányi János,

mare comerciant de cafea și tea.
(Seghedln, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și

ARAD, József főherceg-ut Nr. 3.
în edificiul băncii »Arad-Csanádi Takarékpénztár«
Nr. telefonului 809.

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

Este trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupesti sunt atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestel stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva cărnă oamenii să și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns însă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințios, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

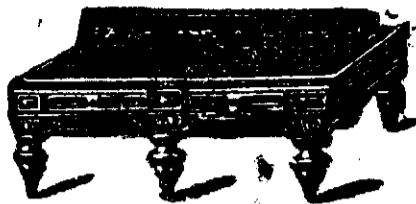
De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr-ului PALOCZ, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Kör-ut 13. unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupesti ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metoda sa proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleșite, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, alăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și esire separată. În ceea ce privește cura, departarea nu este pedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înălțura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea cursului, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite scrisorile. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Duminea până la 12 ore a. m. Tratament și cu Salvarsanul Ehrlich 606.

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în Budapesta, dela 1 Noemvre IV., Muzeum-körut 13.

Primul atelier de biliarde din Brașov

MERTH JÁNOS,
Brassó, Vasút-utca 8. sz.

Pregătește din material excelent și uscat totfelul de biliarde, în stilul cel mai modern, primind pe lângă prețuri foarte moderate și reparaturi.

Numărul telefonului 26.

Ujj János,

stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.
(Aradmegye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj, plăci de marmură artificială, terrazzo și mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi, țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte de cheltuieli și planuri pentru poduri de beton cu construcție de fer și pentru betonizarea trottoarelor.

OH! DOAMNE

Mă 'nădușe afurisita
de tusă!

În contra tusei, răgușelei și flegmei
s'a dovedit de cel mai bun mijloc

Pastilele-Egger

cari nu strică apetitul și au un gust
excelent. Prețul unei cutii 1 cor. 20 fil.

O cutie de probă 50 fil.

Depozit principal la:

farmacia „NADOR“ gyógytár
Budapest, VI., Váci-körut 17. sz.

SĂ TRĂIASCĂ!

»Pastilele lui Egger«
m'au vindecat Ingrabă!

Se poate căpăta în Arad la farmaciile: Berger Gyula, Földes Kelemen, Hauer Lajos, Hajós Árpád, Krebsz Géza, Kárpáti János, Ring Lajos, Rozsnyay Mátyás, Vojtek Kálmán și la drogeriile: Nestor Hanzu și Vojtek és Weisz. — În Győrök la farmacia: Masznik Dániel. — În M.-Pécska: la Adler Gy. Lajos. — O-Pécska: Ioan Rocsin. — Simánd: Csiky Lukács. — Sikszón: Füredi Ede örök.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu olei brut, dela 4—100 HP.

Motoarele mele patentate au regulator central și mecanism de așezat cu mâna. — În urma arderei regulate a oleiului, motoarele nu produc nici un miros neplăcut. —

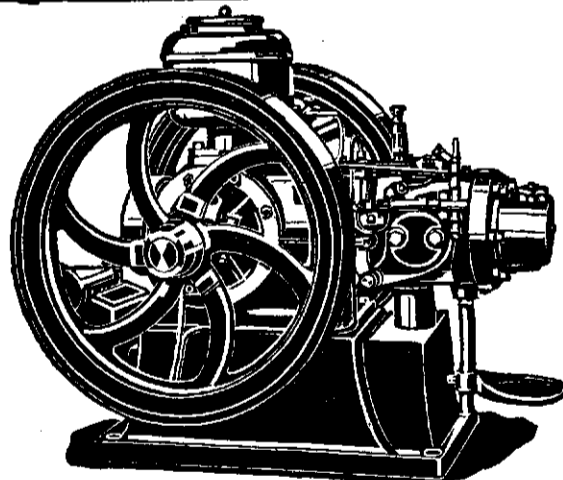
Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 filer.

Surányi Viktor,

inginer-mechanic diplomat.
Budapest, VI., Lázár-utca 18.
(Îndărătul Operei.)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine.
Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzin și gaz.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dănsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. — Prețuri-curenți ilustrate trimis gratuit.

Papp K.

orologer de turnuri, lăcătuș artistic, de zidiri și mașini și lucrări de aramă.

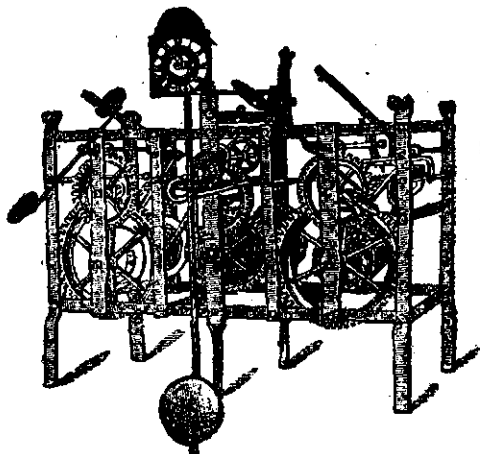
Temesvár-Gyárváros,

Fă-utca 34.

OROLOGE DE TURN

construcția ce mai nouă și solidă pentru biserici și școli, precum și reparaturile acestor fel de orologe să efectueze conștient și ieftin. Preliminare de spese gratuite.

Lucrează! Mașini pentru fabricarea de gheață, pentru răcire, aparate de ars rachie și fabricarea berei, aparate de mare presiune și reparațiile necesare, cu prețuri ieftine. La privirea lucrării se prezintă pe cheltuiala sa.

Bittenbinder József,

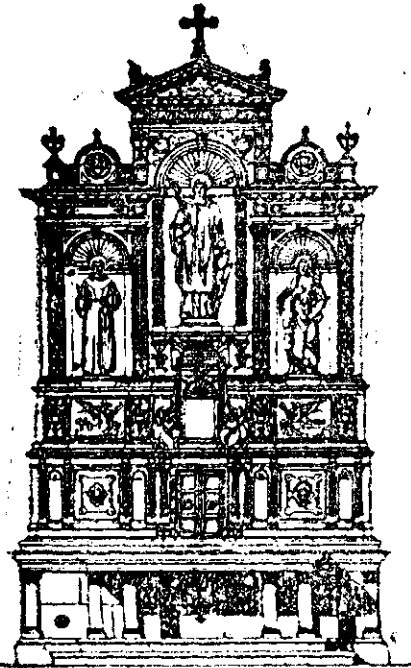
sculptor și arhitect de altare,

Temesvár-Józsefváros,

Bonác-utca 16 sz.

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: *iconostase și altare, statui de piatră și lemn, amvoane și scaune de spovedanie, Sierul Domnului, Grotă Mariei de Lour, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.*

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și mămorează. Prețuri ieftine, preliminar de spese și planuri gratuite. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

In fabrica de mașini a Căilor Ferate Ungare se pregătesc cele mai nouă și moderne

GARNITURI DE TREERAT

construcții de oțel cu locomobil presiune de 10 cai putere. Cele mai nouă sisteme de motoare cu benzină. Foarte ieftine locomobile cu gaz, locomotive, pluguri cu vapor, mașini jumătate stabile și compound. — Fabricațiile fabricii de mașini agricole din Losonc, societate pe acți: Mașini de sămănat »Losonci-Drill« cilindrice. »Record-Drill« cu lingură și »Record II.« patentat. — Site pentru bucate sistem Kalmár Garnituri pentru mori, pluguri de Reșița, grape, sape pentru sfeclă. — Fabricațiile: International Harvester Company of Amerika Mc. Cormick Deering Milwaukee, precum mașini de cules, de strâns, de cosit. Grape cu dinți arcași sistem Mc. Cormick. Cară pentru aruncarea gunoierului sistem Corn. King. Presse de fân și mașini universale de măcinat. — Trimite despre toate catalogul ilustrat

WALDER ARTHUR,
ARAD, Ferenc-tér 1/b. Telefon 87.

Lampe pentru mine

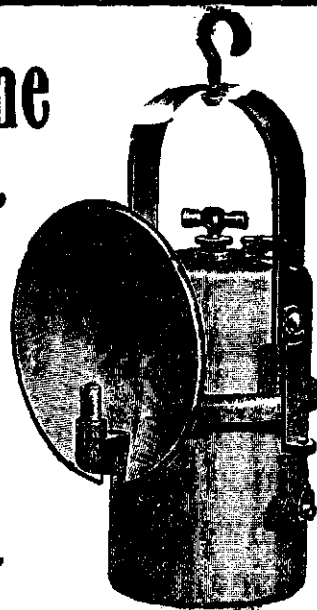
și tot felul de lampe cu acetylen,

fabrichează

Bartos Zoltán

fabricant de lampe,

Budapest, VII., Gizella-ut 55.

Ingrijivă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este a se înscrie de membru la

„Asociația Esecchiană de ajutorare Reciprocă“.

La aceasta asociație poate să se facă membru ori-care persoană dela etatea de 21—80 ani pe lângă o taksă lunară de 1 cor. și taksă de cazurile de moarte, deja după un an de membrie i-se solveste moștenitorului un ajutor de 2000 cor. iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membrie prin oare-care nenorocire neputincios de muncă i-se solveste până când trăiește o rentă lunară de 50 cor. Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în bani gata 2000 cor. însă dispunând membrul că suma de 2000 cor. după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solveste membrului o rentă lunară de 50 cor. Membrii înscriși dela etatea de 60—80 ani n'au drept la rente. După 3 ani de membrie toate plătirile se pot sista, rămânând membrul asigurat pe o sumă mai mică — Se pot semna 1—2 cuote (2000—4000 cor.) Atestat medical nu se recere.

Pe lângă solviri lunare moderate și tace de măritșuri, poate fie-care a-și asigura fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semna 1—2 cuote (2000—4000 cor.) Dacă o fată după 3 ani de membrie rămâne orfană, înceată solvirea tacselor, la măritș, fata totuși primește suma asigurată, ori dacă nu se mărită, la împlinirea etății de 24 ani. Fetele mici plătesc taxe foarte mici, așa că se pot înscrie chiar îndată după naștere.

Răposând o fată după 3 ani de membrie, solvim erezilor suma asigurată.

Liquidările se fac strict în senzul statutelor.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cuote semnate până la 15,000.000 cor. și peste 215.000 cor. fond de garanță.

Prospecte și blanchete trimitem gratuit.

Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

ASOCIAȚIA ESECHIANA DE AJUTORARE

Dirrecțiunea pentru Ungaria:

Timișoara (Temesvár-Belváros, Hunyadi-utca 4., I. emelet.)

Prăvălia de modă englezească. — Angol-divat áruház.

Dej — Dész, (Comitatul Szolnokdoboka).

Cele mai frumoase articole pentru domni și dame, precum: blane, pardesie, cămăși pentru domni, pălării, berete, ciorapi, cravate, batiște, geamantane, săculețe pentru dame și ori-ce articole de călătorie.

Singurul magazin de ghete pentru domni și dame.

Prețuri fixe — solide.

Cu stimă

Lovass Zoltán és Társa.

Articole noi pentru orice sezon!

Costume admirabile pentru domni.

Depozit pentru pălării prețuri ieftine, calitățile cele mai bune.

Români! replantați viile cu altoi dela firma română!

„Mugurul“

însoțire economică
Elisabetopole—Erzsébetváros
(Kis-Küküllő vm.).

Altoi de vie

calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„Mugurul“

Elisabetopole—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltati la perfecțiune!

La cumpărări pe credit celea mai ușoare condiții de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco.

Prima condiție de renșită este de a folosi material solid!

Românii sprijiniți firmele românești că numai acelea ră vreau binele!

Capital social Goroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post aparcassa ung. 29340.

„BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE“

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul directorial: Parteniu Cosma, Directorul executiv al „Albinei“, și prezidentul „Solidarității.“

„BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE“

face totfelul de asigurări, ea asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, — contra accidentelor și contra grindinei. —

Toate aceste asigurări »Banca generală de asigurare« le face în condițiunile celea mai favorabile. — — —

Asigurările se pot face prin oricare bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății. —

»Banca generală de asigurare« dă informațiuni gratuite, în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“
Sibiu—Nagyszeben. Edificiul »Albina.«

Români! Trimiteți băieții la cursul practic la altoit

Nu numai pentru publicul din loc dar și pentru cel din provincie este de însemnătate dacă își cumpără cele trebuincioase din

prăvălia de dantele (Csipkeáruház)

din Arad, strada Asztalos Sándor nr. 4, pentru că a sosit marfa de iarnă și o vinde cu prețuri foarte ieftine:

Rugăm a ceti prețurile mai jos însemnate:

Mănuși de lână curată pentru bărbați și femei	35 cr.	Cămăși trico, jaeger, pentru bărbați și femei	90 cr.
Mănuși de lână curată pentru copii, vârgate sau albe	20 cr.	Ismene, trico, jaeger, pentru bărbați și femei	80 cr.
Ciorapi pentru femei, jaeger, vârgați sau albi	45 cr.	Trico pentru copii, jaeger	50 cr.
Ciorapi pentru femei, împlețiți	25 cr.	Blouse flanel	75 cr.
Gamasch de lână pentru copii	45 cr.	Neglige flanel	270 cr.
Mănuși glacé căptușite, pentru femei	75 cr.	Blouse din materie	120 cr.

Mare depozit în dantele spre ales!

Cămăși pentru copii R. chiffon 85 cr.	Jipon de klot cu crețe duble 1 fl. 50 cr.	Batiste, duzina cu 58—120 cr.	Gulere de dantelă 50 cr.
Cămăși pentru copii zephir colorat 85 cr.	Jipon de mătase 3 fl. 75 cr.	Gulere numai 7 cr. bucata	Cravate pentru bărbați 10 cr.
Cămăși pentru bărbați R. R. chiffon 99 cr.	Taft de mătase 70. cr.	Mangete părechea 6—8 cr.	Mănuși glacé obicinuite 58—85 cr.
Cămăși de noapte pentru bărbați 1 fl. 20 cr.	Blouse de mătase vârgate 70 cr.	Congre lucru de mână 1 fl. 25 cr.	Mănuși glacé albe lungi 1 fl. 50 cr.
Cămăși pentru femei R. chiffon 75 cr.	Ploiere pentru bărbați și femei 1 fl. 20 cr.	Dantelă metru dela 1 cor. în sus	Ciorapi pentru femei 39 cr.
Ismene pentru femei R. chiffon 74 cr.	Cămăși pentru fetițe R. chiffon 48—85 cr.	Pânză de dantelă 25. cr.	Bretele 30 cr.

Acestor prețuri corespunde calitate bună și trainică.

Afară de aceste au sosit în mare cantitate cârpe de berlin împletite, cârpe nimalaia, gilete împletite, gamasch împletiti și trico pentru femei, paltoane, caraciil pentru copii. Șaluri împletite de mătase. Broderii fine elvețiene. Perdele, acoperințe de pat tûll, corsete reform. Surțe de luster și clott. Covoare linoleum. Albituri pentru femei ș. a. ș. a.

Prețuri surprinzător de eftine!

Prețuri surprinzător de eftine!

Rugăm pe p. t. public cumpărător a se convinge de eftinătatea prețurilor.

Cu stimă:

Csipke Áruház

Arad, strada Asztalos Sándor Nr. 4.